

içindekiler

Sorumuz var
Kültürel miras nedir, genç kuşaklara nasıl aktarılır?

Kültür Elçileri 2008-2009
300 Kültür Elçisi İstanbul'da "gürültü" yaptı.

On yıl önce Şile'de...
ÇEKÜL'ün yıllar önce düzenlediği yaz okulunun güç veren anısı...

"Ben kimim?"
Yrd. Doç. Dr. Hatice Ergin
12 yaşın gelişimdeki önemini yazdı.

Yapıların Diliyle İstanbul
Lise öğrencileriyle, Mimar Sinan'ın izinde...

Eskiz: Çizerek düşünmek
Prof. Dr. Necati İnceoğlu'nun kaleminden...

48

Röportaj

Darüşşafaka Eğitim Kurumları
Genel Müdürü Nilgün Akalın:
"STK'lar devlet okullarında çalışmalı."

50

Emirgan Korusu şenlendi

İlköğretim öğrencileri İstanbul'un ağaçlarını tanıdılar.

58

Defter

Prof. Dr. Ünal Akkemik'le erguvanlı,
sakız ağaçlı, çınarlı yolculuk...

62

Buldan Yaz Okulu

İstanbulu üniversitelilerle Buldanlı
çocuklar aynı eğitimde buluştu.

78

"Üniversite, yerel yönetim, STK işbirliği..."

Bahçeşehir Üniversitesi'nden Sinan Polvan,
Buldan'daki çalışmayı değerlendirdi.

36

39

46

Tohumdan Sofraya

ÇEKÜL'ün doğal ve kültürel değerlerin yerelden ülke bütününe uzanan ölçekte korunması ve yaşatılması çalışmaları ile Slow Food'un geleneksel tarım ve yemek kültürleri ile biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik misyonu yeni bir eğitim programında buluştu: Tohumdan Sofraya-Mevsiminde Sebze Meyve Tüketimi Eğitimi. Slow Food'un Türkiye convivium'larından (bölgesel birimlerinden) Yağmur Böreği ile hazırlanan eğitim, çocukların doğayla uyumlu tarım yöntemleri, yeme-içme gelenekleri ve sağlıklı mevsimsel ürünlerle tanışmalarını; tarım, doğal denge ve beslenme kültürü arasındaki ilişkiyi kavramalarını amaçlıyor. Tohumdan Sofraya Eğitimi, farklı oyunlarla ve görsel anlatımlarla zenginleştirilerek hem çocuklar hem de ebeveynleri için, bilgilendirici ve ufuk açıcı olduğu kadar eğlenceli ve kalıcı olma özelliği de taşıyor.

Masallar da korunmalı

Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi, UNESCO tarafından 2003 yılında kabul edildi. Sözleşmede somut olmayan kültürel miras beş başlık altında toplanıyor: Sözlü gelenek ve anlatımlar; gösteri sanatları; kutlama, tören ve şenlikler; halk bilgisi ve doğa pratikleri ile el sanatları. ÇEKÜL Vakfı, uzun süredir bu alanda da, yerel yönetimler, eğitimciler, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak bazı program ve projeler yürütüyor. Envanter çalışmaları, kent müzeleri, kent atölyelerinin amacı somut olmayan kültürel mirasa karşı ilgi uyandırmak ve koruma bilinci yaratmak. ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi'nde olduğu gibi eğitim programlarında da bu konuya özellikle yer veriliyor.

Eğitimciler de eğitilir

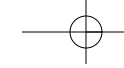
Kültürel Miras Eğitim Programı kapsamında Anadolu'ya gitmeye hazırlanan gönüllü eğitimcilerin eğitimi, Ekim 2009'da Şerifler Yalısı'nda yapıldı. ÇEKÜL Vakfı Eğitim Birimi uzmanları tarafından hazırlanan ve sunulan eğitimde ÇEKÜL'ün temel ilkeleri arasında yer alan "doğa-kültür-insan" kavramı irdelendi, özellikle "Kültür nedir?" sorusuna cevaplar arandı. "Kent nedir ve nasıl olmalıdır?" tartışmalarının da yapıldığı eğitimde, 12 yaş grubu öğrencilerine bu kavramların nasıl anlatılması gerektiği hakkında bilgiler verildi, iletişim ve sunum teknikleri pekiştirildi. Genç gönüllüler, ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi'nin yanı sıra vakfın 2010'da da sürdüreceği Yapılann Diliyle İstanbul, Ağaçların Diliyle İstanbul eğitimlerine de destek verecekler.

İyi örnekleri paylaşmak için

ÇEKÜL Vakfı, eğitimle ilgili sürdürdüğü program ve projelerini çeşitli ortamlarda anlatıyor, paylaşıyor. Bu paylaşım kanallarından biri Eğitim Reformu Girişimi tarafından düzenlenen Eğitimde İyi Örnekler Konferansı... Öğretmenlerden sivil toplum kuruluşlarına eğitimin tüm paydaşlarını iyi örnekler etrafında bir araya getiren konferansın 2009 gündeminde, öğrenme-öğretme etkinlikleri, ölçme ve değerlendirme, özel eğitim, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, eğitimde katılımcı işbirliği konuları vardı. 2010'da yedinci kez, eğitimde iyi örnekler bir araya gelecek. Konferansla ilgili gelişmeler www.egitimdeiyiornekler.org adresinden takip edilebilir.

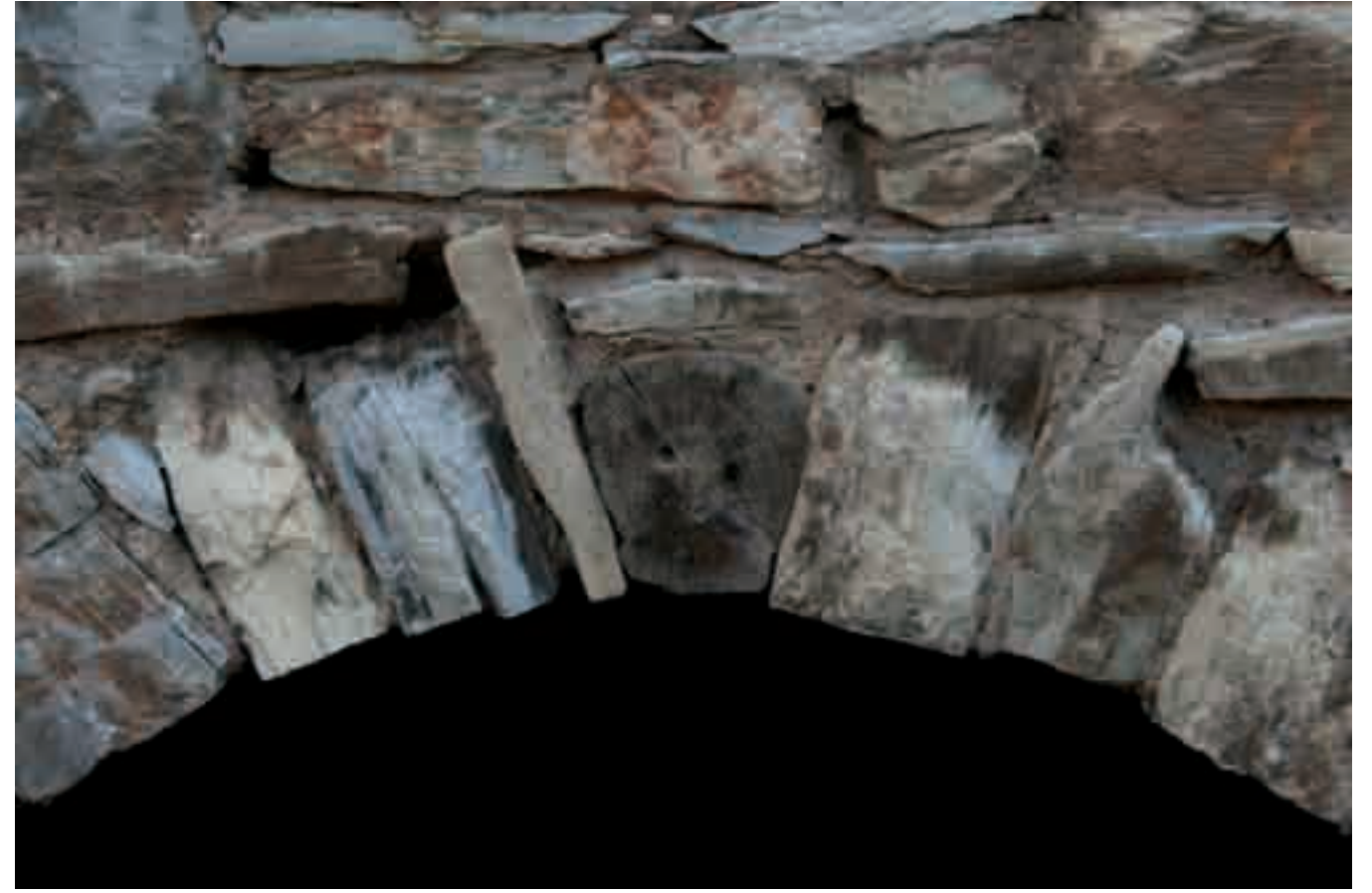

Avanos Kilittası

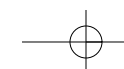

Kilittası: Kemer, kubbe ve tonozların tepe noktalarına konan, üstüne yukarıdan ve yanlardan binen ağırlığı yastık taşlarına aktaran taş; anahtar taşı. (Sözcüklerin açıklaması Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük'ten alınmıştır.)

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.

Tavas Kilittası

“Çocukları düşünmeye ve sorgulamaya teşvik ediyoruz”

ÇEKÜL Vakfı Eğitim Birimi Koordinatörü Yeşim Dizdaroğlu: “Gelişimlerini desteklemek, aidiyet duygularını güçlendirmek için çocuklara kültürel mirasımızı aktarmamız gerekiyor.”

Kültürel miras nedir?

Kültürel miras, binlerce yılda oluşan ve yaşayan bir kavram... İçinde somut ve somut olmayan değerler; bizden öncekilerin tecrübeleri, duygular, paylaşımları var. Bir zaman sonra biz de bu kavramın içinde yerimizi alacağız. İşin özünde, kültürel birikiminin kolektif olarak korunması ve geleceğe taşınması yatıyor. Bir antik kent de anemizden dinlediğimiz bir masal da ormanlarımızda yetişen bir ağaç da kültürel mirasın birer parçası... Kültürel gelişimlerini desteklemek, aidiyet duygularını güçlendirmek istiyorsak çocuklarımıza bu mirası mutlaka aktarmamız gerekiyor. Bunun en önemli yolu ise eğitim: Coğrafyamızın sunduğu birikim ve zenginlik, disiplinler arası bir yaklaşımla temel eğitimde kullanılmalı.

“Disiplinler arası yaklaşım” derken neyi kastediyorsunuz?

Kültürel miras eğitimi farklı disiplinlerden beslenir. Mimari, arkeoloji, eğitim gibi... Bir sanat tarihi uzmanı, bir arkeolog, bir bitki bilimci, bir halk ozanı bu eğitimde buluşabilir. Çünkü kültürel miras eğitimi bütün bunların bir arada düşünüldüğü ve yapılandırıldığı, çağdaş bir eğitim anlayışıyla oluşturulmuştur.

ÇEKÜL bu konuda yıllardır program ve projeler üretiyor ama eğitim sistemi kültürel mirasa ne kadar duyarlı? Türkiye’de başka olumlu örnekler var mı?

Elbette. Hem dünyadaki eğitim içerik ve yöntemlerindeki birey odaklı yaklaşımlar hem de teknolojinin kültürlerarası diyalogu güçlendirmesi, farklılıkların bir arada var

olabilmesine ve dolayısıyla kültürel mirasa ve geçmişe eğitim amaçlı yaklaşımların artmasına sebep oldu. Birey olmanın önemi; kültürel kimliğin, aidiyet duygusunun da önemini artırdı. Çağdaş toplumların bireylerden oluştuğunu kabul edersek, her bireyin ortak paylaşımı olan evrensel ve yerel kültürün ne kadar önemli olduğunu da görmek zor olmaz. Türkiye’de hem üniversiteler hem de müzelerde önemli çalışmalar yürütülüyor: Sabancı Üniversitesi’nin Eğitimde İyi Örnekler Konferansı, Bilgi Üniversitesi’nin STK Eğitim ve Araştırma Merkezi’nin araştırmaları; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin etkinlikleri, Bursa Kent Müzesi’nin çocuk atölyeleri gibi, farklı alanlarda kültürel miras eğitimiyle ilgili çalışmalar yapılıyor. Müfredatta halk kültürü bilimi seçmeli dersleri veriliyor. Yeniden yapılandırıcılık ve ilerlemecilik eğitim akımlarıyla pragmatik bir yaklaşımla oluşturulan yeni müfredat, öğrenci merkezli olmasından dolayı öğrencilerin araştırma yapmasını ve proje hazırlamasını teşvik ediyor. Müfredattaki değişim, kültürel mirasın öğrencinin ilgisini çekecek hale getirilmesi için önemli bir gelişme.

Dünyada durum nedir, hangi ülke-ülkeler bu konuya ciddi yaklaşıyor?

Batıda çok başarılı örnekler mevcut. Tarihi ve kültürel zenginlikler eğitimin bir parçası olarak kullanılıyor. Örneğin İngiltere taşınmaz varlıklarını, üniversite, lise ve ilköğretim öğrencilerine yönelik hazırlanmış çağdaş eğitim programlarının uygulama alanları olarak kullanıyor. Tarih sınıfta değil tarihin geçtiği mekânlarda öğreniliyor. Korumanın temelleri eğitimle atılmış oluyor. Bu konuda İngiltere, Almanya, İtalya gibi ülkeler çok ilerideler.

Bilgisayar oyunları, TV dizileriyle büyüyen çocuk ve gençlerin dikkatini kültürel miras konusuna çekmek kolay oluyor mu?

Bu konuda bir kavram karmaşası yaşıyor. Kültürel miras eğitimi, teknolojinin olumsuz etkilerinin karşılığı ya da modernin karşısında gelenekçi bir duruş olarak görülmemeli. Tam tersine kültürel miras eğitimi aslında çağdaş iletişim araçlarının da kullanıldığı son derece eğlenceli ve öğretici bir eğitim de olabilir. Bunun örnekleri mevcut. Kültürel yozlaşmanın ve küreselleşmenin en alt birimi olan TV ve internet oyunlarının içinde kaybolan çocuklar toplumsal, psikolojik ve sosyolojik temelli sorunların bir sonucu olarak karşımıza çıkıyor. Durum böyle olunca çocukların ilgisini çekecek içerik ve görsel zenginliği sadece kültürel eğitimde değil tüm eğitim alanlarında kullanmanız gerekiyor. Kültürel miras eğitimi doğru içerik, yöntem ve görsel araçlarla çocukları bilgisayar başından kaldıracak zenginliğe ve iletişim gücüne sahip. Tabii bunun için nitelik öncelikli yatırımların yapılması, eğitim alanında çalışanların bilinçlenmesi ve doğru eğitim politikalarının olması gerekiyor.

Yaş grubunun seçimi ve izlenen yöntemde özellikle nelere özen gösteriliyor?

11-13 yaş soyut düşünme yeteneğinin geliştiği bir dönem. Bu dönemde çocuklar soyut kavramları anlamaya, yorum yapmaya ve kendilerini ifade etmeye başlıyorlar. Eğitim içeriği 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerine uygun olarak hazırlandı. Eğitimde öğrenciler sorgulama, analitik düşünme ve kendini ifade etmeye teşvik ediliyorlar. Bunun yanı sıra verilen bilgilerle aslında düşünmeyi ve diyalektik yöntemle mantıksal değerlendirmeler yapmayı, düşünce tarihinden örneklerle ve görsel malzemelerle zenginleştirilmiş sunumlar eşliğinde öğreniyorlar. Grup çalışmaları, oyunlar ve ısınma çalışmaları da kullanılan araçlardan bazıları.

Eğitim yapılan kentler nasıl belirleniyor?

Büyük ya da küçük bir kent olması bizim için fark etmiyor. En önemli ölçüt, eğitime katılacak kentlerin ve okulların projeye gönüllü destek vermesi.

Yerel kaynakların desteği neden çok önemli?

Yerel örgütlenme önemli çünkü çalışmanın sürdürülebilir olması gerekiyor. Yerelde kamu-yerel-sivil-özel birlikteliği olmadığı sürece ettiğiniz tohumun fidana dönüşmesi çok zor. Bu yüzden uygulamalarda yereldeki örgütlenme ve projeye destek veren gönüllü katılımına son derece önem veriyoruz. Biz yerelde verilen emeğin oraya, oranın insanlarına ait olduğuna inanıyoruz. Ne kadar sahip çıkılırsa, yaşatılması ve devamı o kadar mümkün oluyor.

Sürdürülebilirlik konusunda ne tür çalışmalar yapıyor?

Eğitim uygulaması gerçekleştirilen kentlerde, öncelikle belediyeden valiliğe, milli eğitim müdürlüğünden öğretmenlere ve velilere uzanan, yerel uzmanların ve üniversitelerin bir araya geldiği bir ortam oluşturuyoruz. Örgütlenmenin merkezine de çocukları yerleştiriyoruz. Eğitim alan çocuklar kentlerinin Kültür Elçileri oluyor ve kendi aralarında görev dağılımı yapıyorlar. Eğitim sonrası dönemde okullarında sunumlar, sergiler, araştırmalar yapıyor; tanıtım çalışmaları ve geziler düzenliyorlar. Başka okullardan yeni kültür elçilerini aralarına katıyor, kültürel etkinliklerde görevlendiriliyorlar. Aynı zamanda www.kulturelceleri.org sayfasından birbirleriyle yazışıyor ve ÇEKÜL'e yaptıkları çalışmaları aktarıyorlar.

Bu eğitimler sizi, ÇEKÜL'ü nasıl etkiliyor?

Bizi kentlere bağlayan anılarımız var. 2007'de Şanlıurfa'da eğitim yapmıştık. Zor şartlarda okuyan öğrencilerimiz vardı. Kız öğrencilerimizden bir tanesi ailesi izin vermediği için son gün eğitime katılamamıştı. Aileyi ikna etmek için evlerine gittik. Sofralarına misafir olduk, çaylarını içtik. Bizi o kadar sevdiler ki kızlarının eğitime devam etmesine izin verdiler.. Her yıl tüm kentlerden gelen Kültür Elçileri İstanbul'da buluşuyor. Yıl boyu süren çalışmaların sonuçlarını altı günlük İstanbul buluşmalarında görüyoruz. Çocuklarla birlikte seviniyor, ağlıyoruz, gülüyoruz. Bizler onlardan her seferinde çok şey öğreniyoruz. Onlarla geleceğe daha umutla bakıyoruz, onlar ise bizden aldıkları güvenle kendilerini ifade etmenin, güzel bir gelecek için birlikte hareket edebilmenin mutluluğunu yaşıyorlar. Onlara örnek olmaya çalışırken kendimizi de sorguluyor ve sorgulatıyoruz. Çocuklarla geleceği kurmak için çalışmak, bizlerin ve çevremizdekilerin şu anını anlamlı kılıyor..

Kültürel Miras Eğitim Programı bundan sonra hangi yolu izleyecek?

ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi kapsamında 2012 yılına kadar 77 kente ulaşmış olacağız. Bunun dışında farklı eğitim içerikleri oluşturmakta ve uygulamaktayız. Yapılanın Diliyle İstanbul, Ağaçların Diliyle İstanbul'un yanı sıra eğitimcilerin eğitimiyle üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalarımıza devam ediyoruz. 2010'da müze eğitimleri ve kültürel miras eğitim seti gibi içerik çalışmalarının altyapısını oluşturacağız. Ayrıca öğretmenler için seminerler gerçekleştirilmeyi planlıyoruz. _____

Yıl boyu süren çalışmaların sonuçlarını İstanbul Buluşması'nda görüyoruz. Çocuklarla birlikte seviniyor, ağlıyoruz.

ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi, 2008-2009 eğitim yılında yine Türkiye'nin dört bir yanını dolaştı; çocuklara doğayı, tarihi, kültürü anlattı.

Görerek, deneyerek, eğlenerek öğrendiler

Kültür Elçileri Projesi, ilk adımlarını yıllar önce attı, artık bir çocuk enerjisiyle yolunda ilerliyor. ÇEKÜL Vakfı, 12 yaş çocuklarına yönelik kültürel miras eğitim programını Kentler Çocuklarıdır adıyla, 2003 yılında geliştirdi. Program 2003-2004'te, UNESCO'nun desteğiyle 7 Bölge 7 Kent Projesi kapsamındaki kentlerde uygulandı. Akseki, Talas, Midyat, Kemaliye, Kastamonu, Mudanya ve Birgi'den 105 çocuk eğitime katıldı. 2006-2007'de Tarihi Kentler Birliği'ne üye kentlerden bazılarındaki yürütüldü proje: Muğla, Şanlıurfa, Kayseri, Amasya, Diyarbakır, Midyat ve Karslı çocuklar

kültürel mirasın ne demek olduğunu öğrendiler. 2007-2008 eğitim yılında ETİ ile işbirliğine gidildi ve ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi doğdu. Proje Kuşadası, Kütahya, Kocaeli, Çanakkale, Denizli, Niksar, Ordu, Beypazarı, Gaziantep, Malatya ve Akşehirli çocuklara ulaştı. Bir sonraki yıl uğradığı kentler ise Tekirdağ, Bergama, Safranbolu, Alanya, Sinop, Avanos, Adıyaman, Taşucu, Sivas, Giresun, Trabzon, Ahlat, Osmangazi ve Van'dı. 2009-2010 rotası da şöyle: İzmir, Milas, Ürgüp, Kırşehir, Divriği, Elazığ, Çorum, Yozgat, Kilis, Kemah, Ereğli, Burdur, Nevşehir, Samsun, Eskişehir ve Hatay. Kültür Elçileri'nin sayısı her geçen yıl artıyor; doğasına, kültürüne, tarihine sahip çıkan yeni bir kuşak yetişiyor. Türkiye'nin gelecek umudu güçleniyor.

Kilittaşı / kültür elçileri

Bergama

Bergama: Parşömen kâğıdı

Bilmek en büyük hazinedir... 20 Kasım'da eski belediye binasında buluşan Bergamalı çocuklar bilmenin öneminden söz eden bir hikâyeye başladılar güne. Ardından da gezmeye çıktılar. Akropol, Kızıl Kilise, Asklepion'a kulak verdiler. Dik bir yamaç üzerine kurulu Akropol, şaplanmış deriden el yazmalarının bulunduğu Bergama Kütüphanesi çocukları heyecanlandırdı. Sağlık merkezi Asklepion'daki tiyatroun hastalanı tedavi etmek için kullanıldığını öğrendiklerinde ise şaşkırdılar. Hemen ardından gelen arkeoloji ve etnografya müzeleri ziyaretleri gördüklerini daha iyi anlamalarına yardımcı oldu. Kentte bulunan Parşömen Atölyesi'ne gittiler sonrasında. Parşömen kâğıdının Bergama'da nasıl keşfedildiğini dinleyip bu kâğıtla yapılan eserleri incelediler. Yöre halkının "deli çam" demeyi sevdiği kızılçamların da bulunduğu Kozak Yaylası; Bergama Ulu Cami, Küplü Hamam, Tarihi Arasta, Çukur Han, Mescitaltı Mescidi (Başmakçı), Bedesten, tarihi köprüler, kentsel sit alanı olan Talatpaşa Mahallesi gezileri yapıldı. Bir öğrencinin deyişiyle "eserlerin yavrusuymuş gibi hayal ederek" üretilen seramikler, karikatür ve resimlerle desteklenen çevre sunumu, geri dönüşüm üzerine yapılan tartışma da Kültür Elçileri için ufuk açıcı oldu.

Alanya

Alanya: Kardelenler

Kardelen ve kale: İlk sözcük Alanya'nın doğasını, ikincisi geçmişi anlamak açısından önemli. Kardelen genelde 800 m. dolaylarında yetişen bir çiçek ama Türkiye'de sadece Alanya'da kendini 220 m.de gösteriyor. Alanya Kalesi'nin ise kentin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmasını sağlayacak özellikleri bulunuyor. Alanya Belediyesi, bu güçlü geçmişe dayanarak bir süre önce kale hakkındaki dosyayı tamamlayıp UNESCO'ya başvurusunu yaptı. Kültür Elçileri, 18-21 Aralık'ta yapılan eğitim sonrasında kardelene de kaleye de artık hikayelerini bilerek bakıyorlar; yörede yetişen bitkilerden, kentin tarihinden haberdarlar.. Çocuklar ayrıca "Seyir Terası"ndan kente "hâkim oldular", çay üzerinde yapımı süren barajın etkilerini düşünerek Dim Vadisi'ni adımladılar. Alanya'nın en tanınan su kabağı işlemecisi Ümit Çağlar'la sohbet etmek, Tophane Mahallesi muhtarının evinde yöresel yemeklerin tadına varmak da Kültür Elçileri'ni mutlu etti. Ailelerini sertifika törenine kendi elleriyle hazırladıkları davetiyelerle çağıran çocuklar, bir etkinlikte dendiği gibi "zihin gözleri açık" olarak eğitimi kentlerinden gurur duyarak tamamladılar.

Taşucu: Amforalar

"Bahçelerin, bostanların, bağın var/Sahillerin, ormanların, dağın var/Sevilecek, bir körpecik çağın var/Yazın şifa, kışın sefa Taşucum..." Kentin çocukları bu şiiri, yaşam kültürünü anlatan Yüksel Bütün'den dinlediler ve duygulu anılar yaşadılar. Saz horozu, sakar meke, gri balıkçıl, flamingo gibi kuş türleri; yılda üç kez, 60'ın üzerinde tarım ürünü veren topraklarıyla Göksu Deltası, sınırları içinde bulunan Taşucu'na bereket veriyor. Bu zenginliği öğrenmek, deltayı gezip kuş gözlemlemek Kültür Elçileri'ni şaşırttı ve eğlendirdi. Ayrıca organik tarımın özelliklerini dinlediler; Akgöl ve Paradeniz'i bağlayan Akyapı kanalında kuzuluk sistemiyle balık avlama yöntemini yerinde gördüler. Silifke Müzesi, Atatürk Evi; kenger yaprağından ilham alınarak yapılan Korinth sütununun da bulunduğu Zeus Tapınağı, Hıristiyanlığın yasak olduğu dönemlerde kullanılan Ayatekla Yeraltı Kilisesi gezileri ise tarihi ve arkeolojik değerleri anlamalarına olanak verdi. Amforalar ara-

Taşucu

Kilittaş / kültür elçileri

sında bir yolculuğa da çıktı Taşuculu çocuklar: Amfora Müzesi'nde, alt tarafı daha sivri olan amforaların ticarete, düzlerin günlük hayatta kullanıldığı bilgisini defterlerine yazdılar. Dolgu taşı helik ve taşları yapıştırmak için kullanılan fugayı öğrenen Kültür Elçileri, Hacı Paşa Konağı, Gümrük Binası, Haliliye Camisi ziyaretleri ile mimari bilgilerini pekiştirdiler. Bez bebek yapımı da eğitimin neşeli anlarından biriydi.

Osmangazi: İlk çiftçi toplulukları

İlk çiftçi topluluklarının ortaya çıkışı ve Anadolu'dan Avrupa'ya yayılımında önemli olan eski bir yerleşim alanı: Aktopraklık. Bursa sınırlarında bulunan, arkeolojik kazıların devam ettiği Aktopraklık, Osmangazili çocukların programında haliyle kendini gösterdi. Çocuklar kazı alanını gezdiler, höyükteki kalıntılarla ilgili yorum yaptılar. 602 yaşındaki tarihi çınar, İnkaya'da çıktı karşılana, ağaçların yaşının nasıl hesaplandığını öğrendiler. Bursa'da yaşamış Osmanlı padişahları ve bu padişahların kendi adlarına yaptırdıkları külliyesi ilgiyle dinleyen çocuklar, tarihin izlerini II. Murad Camisi'ni, I. Ahmed ve II. Murad türbelerini, Hanlar Bölgesi'ni gezerek de sürdürdüler. Kent merkezinde yapılan yolculuğun en ilgi çeken mekânı, dükkânlarının güzelliklerine hayran oldukları Aynalı Çarşı idi. Kalemî kâğıdı ellerine alıp kent haritası için heyecanla bu çarşığı resmettiler. Bursa Kent Müzesi'ne yapılan ziyaret çocukların nalbant, semerci, yemenici, keçeci, sepetçi gibi yerel zanaatları bilgi dağarcıklarına eklemelerini sağladı. Kendi evlerinden getirdikleri manevi açıdan değerli eşyalar ve bu eşyaların hikâyeleri herkese duygulu anlar yaşattı.

Türkülerin hikâyesi...

Kentin yerel sanatçılarından Ahmet Met'in bağlaması Giresunlu çocukları neşelendirdi. Yörenin türkülerinin kaynağını, sazın nasıl yapıldığını da anlatan Met'in çaldığı hareketli türkülere Kültür Elçileri oyunlarıyla eşlik ettiler. Aralarından bazıları bağlama çalmayı denedi.

Tekirdağ: Kralın tacı

İlaç kutuları, yün eğirme taşı, şarap süzgeci, sürahiler; Afrodit'in, Kibebe'nin, Eros'un heykelleri... 15-18 Ocak 2009'da projeye konuk olan Tekirdağlı çocuklar Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ni merakla gezdiler. Harekettepe tümülüsünden çıkarılan iskeletten oluşturulan Kersobleptes heykelindeki saç ve erguvan renkli ipek elbise, öğrencileri çok etkiledi. Seramik çalışmasında müzede gördükleri amfora, kalkan ve kralın tacına yorumlarını kattılar. Eski Tekirdağ yapılarını ise Meserret Sokağı'na, Rakozci Müzesi'ni, San Konak'ı, Rüstempaşa Külliyesi'ni gezerek yerinde keşfettiler. Hazırladıkları Yemek Tarifi, Yöresel Şifa ve Kent Kurusu panolarında, kentin meşhur köftesi, peynir helvası gibi tatlar; biber, patlıcan gibi sebzelerin yere serilerek kurutulduğu bilgileri yer aldı.

Giresun: Benekli semender

Giresunlu çocuklar 19 Mart'ta başlayan eğitimin ilk gününde Gönlüm Çiçek Açtı adlı etkinlik ile birbirlerini tanıdı. Coğrafi sunum boyunca şaşkındılar çünkü sülün, yediuyur, benekli semender gibi hayvanların Giresun'un doğasının bir parçası olduğunu öğrendiler. Arkeoloji sunumu İkiztepe tümülüsüne; Giresun, Tirebolu, Espiye, Andoç, Şebinkarahisar, Medrama ve Eynesil kalelerine götürdü çocukları... 7 kalenin 7'sinin de restore edildiğinden söz edildi. Bu kalelerin en büyüğü olan Giresun Kalesi'nin yanı sıra Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Şehitler Abidesi'ni ziyaret ettiler. Zeytinlik Mahallesi'ndeki geleneksel konutlar ise kentlerinin mimarisi hakkında fikir verdi.

Kilitaşı / kültür elçileri

Safranbolu

Trabzonlu çocuğun neşesi yerinde... Mıhlamanın yapımına yardım etti, biraz sonra da tadına bakacak.

Safranbolu: 14 tümülüs

"Çok güzel evlerimiz var/Çok güzel yemeklerimiz var/Çok güzel lokumumuz var/Sen teksin Safranbolu..." Şiir Yazıyoruz etkinliğinde Safranbolulu çocuklar böyle anlattılar kentlerini... UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan kentin sokaklarında gezirken bir kez daha gurur duydular. Safranbolu'nun doğal yaşamı, bitki ve hayvan türleri hakkında bilgi verilen çocuklarla Bulak Mencilis Mağarası ve İncekaya Su Kemeri'ne gidildi. Afiş Çalışması'nda çevre ve küresel ısınma sunumlarından öğrendikleriyle yaratıcı işler ortaya koydular. Hükümet Konağı ve Kaymakamlar Evi'nde arkeolojik kalıntılarla tanıştılar. Kazılmayı bekleyen 14 tümülüstün birini incelemek, tümülüsün altında neler olabileceği hakkında tahmin yürütmek çocuklara heyecan verdi.

Trabzon: Ahşap evler

19-22 Mart'ta projeye dahil olan Trabzonlu çocuklar kentlerindeki geleneksel evlerin, güneş ışığından daha çok yararlanmak için basit kemerli inşa edildiğini öğrendiler. İç Kale, Orta Hisar ve Aşağı Hisar bölgelerine yapılan gezilerle bilgileri pekişti. Bazı geziler ise kendilerine ve çevrelerine yeni sorular sormalarını sağladı: Kent limanının görüldüğü Boztepe'ye çıktıklarında hava kirliliği ve çarpık kentleşmeyi, Sümela Manastır'ında fresklerin üzerine yazı yazılmasını, Uzungöl'de inşa edilen duvarın olumsuz yönlerini tartıştılar. Trabzon Halk Oyunları Ekibi'yle horon hünerlerini sergilediler. Sevgi Bombardımanı etkinliğinde sıra birbirleri hakkındaki olumlu düşüncelerini söze dökmelerine gelmişti.

Trabzon

Kilitaşı / kültür elçileri

Kuş gözlemek hoşlarına gitti.

Sinop

Sivas

Avanos: Çömlekçilik

"Pers dilinde Katpatuk-Güzel Atlar Ülkesi anlamına gelen Kapadokya, 60 milyon yıl önce Erciyes, Hasandağı ve Güllüdağ'ın püskürttüğü lav ve küllerin oluşturduğu yumuşak tabakaların, milyonlarca yıl boyunca yağmur ve rüzgâr tarafından aşındırılmasıyla ortaya çıktı." Bölgelerindeki doğal oluşumlar bu sözlerle aktarıldı Avanoslu çocuklara... Zelve Ören Yeri ve Göreme Açık Ha-

va Müzesi'ni gezdiler. Kent içinde yaptıkları yolculuk, geleneksel Avanos evlerindeki kapı motiflerinin, ahşap yapı süslerinin farkına varmalarını sağladı. Çömlekçiliğin sırlarına ise İvizler Seramik Atölyesi'nde ortak oldular. Bu ziyaret sırasında seramik yapma olanağı da buldular: Örumcek Ağı adlı etkinliğin amacı çocuklara "işbirliği içinde çalışmanın önemi"ni anlatmaktır. Birlikte üretmenin değerini kavradıklarını Tiyatro Yazıyoruz etkinliğinde kanıtladılar. Oyunların provalarını yapmak da onları eğlendirdi.

Sivas: Âşık kültürü

16-19 Nisan 2009'da projeye katılan Sivaslı çocuklardan biri, Eğri Köprü'yü gördükten sonra şöyle yazmış günlüğüne: "Köprünün yapısı çok süperdi. Köprünün altından geçen sular yönünü değiştiriyor. Bu olay beni düşündürdü..." Sivas'taki antik kent Sarissa'nın hikâyesi de düşündürdü çocukları. Kadeş Antlaşması'na Sarissa'nın fırtına tanrısı Teşup'un şahitlik ettiğini öğrendiler. Sivas Koruma Kurulu'nu ziyaretleri sırasında yetişkinleri şaşırtan sorular geldi Kültür Elçileri'nden: "Sivas'ta 14 medrese varmış, şu an 4 medrese görebiliyoruz. Bunun nedeni nedir?" Buruciye, Çifte Minare medreseleri, Atatürk Etnografya Müzesi de çocukların meraklı gözlerinden payını aldı. Yaşam kültürü sohbetinde ise âşıklık kültürü ve kentin en önemli âşıklarından Âşık Veysel anlatıldı, türküleri söylendi.

Sinop: Sikkedeki kartal

Projenin 30 Nisan-3 Mayıs 2009 tarihlerindeki durağı Sinop oldu. Sarıkum'da alan gezisine çıkan çocukların, dürbünle kuş gözlerken yaşadıkları coşku görülmeye değerdi. Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Sinop sikkeleri yeni şeyler anlattı çocuklara: Sikkelerin bir yüzündeki Sinope'nin bağımsızlığı; diğer yüzündeki Yunus'un Karadeniz'in bereketini, kartalın ise güç ve gururu temsil ettiğini öğrendiler. Balatlar Kilisesi, Sinop Kalesi, Etnografya Müzesi, Öğretmen Evi, Alaaddin Camisi, Pervane Medresesi ve ünlü Sinop Cezaevi de Kültür Elçileri'nin rotasında bulunan mekânlardı. Gemi modeli yapımı hakkında bilgi edinmek için Doğan Ülgen'i atölyesinde ziyaret ettiler. Ülgen'in hediye ettiği küçük gemileri hevesle boyadılar.

Ahlat: Taş işçiliği

"Kültürümüzü daha iyi tanımak ve tanıtmak." Ahlat Kültür Elçileri, ilk gün yapılan Grup Sözleşmesi etkinliğinde bu notu da düştüler. Arkeolog Cem Haydaroglu'nu soruları ile terleten çocuklar, Ahlat Arkeoloji Müzesi, Harabe Şehir ve Selçuklu Mezarlığı'nı gezerken de merak ve heyecanlarını kaybetmediler. Çifte Hamam, Selçuklu Hamamı, Yavuz Sultan Selim Kalesi, Kadı Mahmut ve İskender Paşa camilerinde kendilerini etkileyen özellikleri, kent haritası için yaptıkları eskizlerde kullandılar. Bitlis Kültür ve Turizm Müdürü Hüsnü Işıkgör çocukları geleneksel yaşam kültüründe yolculuğa çıkardı. Güven Yürüyüşü etkinliği sayesinde ise tüm duyu organlarıyla algımanın ve öğrenmenin önemini anladılar.

Avanos

Etkinlikler çok güzeldi

İki gündür yaşadıklarımı arkadaşlarıma anlattım ve hepsi benim yerimde olmak istiyor. Bugün yaptığımız etkinlikler de çok güzeldi. Ayrıca İstanbul'a gideceğimiz için de çok heyecanlıyım. ÇEKÜL'e her şey için çok teşekkür ederim.

Serap Eliş/Van

Ben daha önce Van Kalesi'ni görmemiştim. Bugün gittiğimde çok şaşırdım.

Ayrıca bugün kazibilimi demek olan arkeoloji ile ilgili bilgi edindik.

Abidin Akbulut/Van

Adıyaman

Van: Kurt kulağı

Adıyla anılan kedisi, yılanı, martısı ve inci kefalı; imparator kelebeği, bodur lalesi, peygamber çiçeği, süseni, orkidesi, kurt kulağı var. Vanlı Kültür Elçileri yörenin coğrafyasını, yöreye özgü hayvan ve bitkileri önce dinledi, sonra gördü. "Ben daha önce Van kedisi görmemiştim. Çok şaşırdım" diyenler oldu, bazıları da büyütle kurt kulağı incelemeyi ilginç buldu. Halime Hatun Kümbeti'ni ziyaret için gittikleri Gevaş'ta ise sorumlu bireyler olacaklarını kanıtladılar. Gevaş'ta, kümbetin yanına yapılan bir binadan duydukları rahatsızlığı ÇEKÜL Vakfı'na mektup yazarak dile getiren Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu öğrencileri ile tanıştılar. Okulu kardeş okul ilan ederek, çalışmalarında birlikte hareket etme sözü verdiler.

Adıyaman: Mor Petrus

Kültür Elçileri'nin katıldığı etkinliklerden biri: Zuzaylılar. Bu etkinlikte arkeolojik eserlerin bizler için birer sır olduğu, arkeologların bazı şifreler kullanarak bu sırları çözdüğü aktarılır. Adıyaman'da da çocuklar bu etkinliğe zevkle katıldılar. Adıyaman Arkeoloji Müzesi ve Perre Antik Kenti'nde bu kez kendileri sırların peşine düştüler: Ulu, Musalla, Kab camileri; Mor Petrus ve Mor Pevlus kiliseleri; Tuz Hanı, Değirmenli Ev, Adıyaman Kalesi gibi yapıları ziyaret etmeleri, kent mimarisi sunumunda anlatılanları daha iyi kavramalarını sağladı. Zey Köyü'nde yaşayanlarla yaptıkları sohbetler; Kültür Elçileri'nin geleneksel yaşam kültürü hakkında bilgilerini artırdı. Yaptıkları resim, ayraç gibi işlerin bulunduğu sergi ve 24 Mayıs 2009'daki sertifika töreni ise diğer tüm kentlerde olduğu gibi çocukları gururlandırdı._____

Ellerinde tefler, davullar, kaşıklarla İstiklal Caddesi'nde yürüyen 300 çocuk... İstanbul Buluşması'na katılan Kültür Elçileri önce Candan Erçetin'le türküler söyledi, sonra "gürültü" yaparak yetişkinlerin dikkatini geleneksel yaşam kültürüne çekti.

Boğaz o kadar maviydi ki!

ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Projesi'nin yıl sonu etkinliği: İstanbul Buluşması. 2008-2009 boyunca kentlerinde yapılan eğitimlere katılan çocuklar, Temmuz 2009'da İstanbul'da bir araya geldi. Projenin ruhu İstanbul Buluşması'na da yansdı: Çocuklar yine "eğlenerek, yaparak, gezerek" öğrendiler. Yeni bir kenti, bazılarının ilk kez geldiği ve "çok büyük, çok kanşık" bulunduğu İstanbul'u tanıdılar. Kendi yaşadıkları yerlerden getirdikleri ve geleneksel yaşam kültürünü yansıtan eşya ve objelerle, resimlerle birbirlerine kentlerini anlattılar:

Darüşşafaka Eğitim Kurumları, İstanbul Buluşması için cömertlikle Kültür Elçileri'ne kapılarını açtı. Kurumun modern donanımlı yerleşkesinin yatakhanesinde uyudular, spor salonunda resimler çizip dans ettiler, yemekhanesinde kanınlarnı doyurdular. İstanbul günleri boyunca ÇEKÜL Vakfı çalışanları ve vakfın her yaştan gönüllüsü çocukların yanındaydı. Kentlerinin özelliklerini taşıyan resimlerin hazırlığında, Dream Design Factory'den Arhan Kayar ve minyatür sanatçısı Sabine Buchmann da çocuklara yol gösterdiler:

İstanbul Buluşması'nın bu yılki teması Geleneksel Yaşam Kültürü ve Yöresel Müzik olarak belirlenmişti. Tema, buluşma boyunca kendini hissettirdi. Spor salonundaki tanışma etkinliğinde notaları ve sol anahtarıyla tam bir müzik portesi oldular. Okulun müzik odasında yörelerinin türkülerini prova ettiler. Herkesi duygulandıran anlar ise buluşmanın dördüncü gününde yaşandı. Sabah saatlerinde Galatasaray Lisesi'nin bahçesinde kentlerini anlatan eşya ve objelerle stantlarını kurdu çocuklar:

Kültür Elçileri

Ardından Sinop'un helesa geleneğini, Avanos'un çömlekçiliğini sahneye taşıdılar. Hemen sonrasında Kültür Elçileri Korosu sahneye çıktı ve Candan Erçetin'le yörelerinin ezgilerini taşıyan türküler söyledi. İzleyiciler de müziğin coşkusunu yaşadı, kimileri türkülerini mırıldanarak kimileri alkışlarıyla onlara eşlik etti. Lisenin bahçesinden Kültür Yürüyüşü için İstiklal Caddesi'ne çıkan 300 çocuk, görülmeye ve duyulmaya değerdi. Ellerindeki tepleri, davulları, marakasları, zilleri, kaşıkları çalan çocuklar bir yandan da hazırladıkları bildirgeyi caddeden geçen yetişkinlere dağıttılar. Yürüyüş Taksim Meydanı'nda Atatürk heykeline çelenk bırakılarak son buldu. Bir Kültür Elçisi de geleneksel yaşam kültürü ve yöresel müzik üzerine hazırladıkları İstanbul Bildirgesi'ni okudu.

Buluşmada, İstanbul'un hakkı da verildi. Rehber eşliğinde tekneyle yapılan Boğaz turunu, Ayasofya ve Arkeoloji Müzesi'nin de bulunduğu İstanbul gezisini çocuklar farklı yorumlarla günlüklerine aktardılar: Adıyaman'dan M. Ali Demir "İstanbul'da tek katlı ev göremediği"nden şikayetçiydi, yine aynı kentten Sevgi Akman "Boğaz o kadar maviydi ki, renginden kendimizi alamadık" diye yazdı, Van'dan Necla Tekin ise İstanbul'un havasını temiz ve serin buldu. Kentlerinin renklerini İstanbul'a taşıyan Kültür Elçileri, yeni bilgilerle evlerine döndüler. Yazdıkları, söyledikleri kadar ayrıntıya doktükleri tatlı gözyaşları da projenin başarıya ulaştığının göstergesi gibiydi.

Çocuklar kentlerini daha iyi tanıdıkça sadece İstanbul'da değil tüm Türkiye'de güzel buluşmalar olacak: Tarihle, kültürle, doğayla; dün, bugün ve gelecek arasında.....

Kültür Elçileri İstanbul Bildirgesi 2009

- Doğu büyüdüğümüz kenti ve kültürünü tanıdık, kim olduğumuzu anladık, korumanın ne olduğunu öğrendik.
- Ülkemizin zenginliği olan kültürel ve doğal varlıklara sahip çıkmamız gerektiğinin farkına vardık.
- Yok olan varlıklarımızı öğrendikçe, yaşatabildiklerimizin değerini anladık.
- Anne-babalarımızdan dinlediğimiz, onların da kendi anne-babalarından dinlediği ninnilerin, türkülerin; ustadan çırağa aktarılan el sanatlarının, evimizde pişen yemeklerin kültürümüzün bir parçası olduğunu ve buna geleneksel yaşam kültürü dendiğini öğrendik.
- Artık yaşam kültürümüzün de ülkemizin zenginliği olduğunu biliyoruz. Bu zenginlik korunmalı, dededen toruna aktarılmalı. Biz Kültür Elçileri olarak diyoruz ki; geleneksel yaşam kültürümüzü koruyalım ve gelecek kuşaklara aktaralım. Yeni türküler söyleyebilmek için türkülerimizi birlikte yaşatalım!

ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri Programı 2008-2009 katılımcıları:

Bergama, Alanya, Taşucu, Osmangazi, Tekirdağ, Safranbolu, Giresun, Trabzon, Avanos, Sivas, Sinop, Ahlat, Van, Adıyaman.

Çocuklar helesanın hikâyesini dinlediklerinde takaları, gemicileri, balıkçıları, paylaşımı, dayanışmayı hatırladılar.

“Saya saya sayadan, sular akar kayadan...”

Şirin Singin YILMAZ

Kuka oynamak, anneanneden masallar dinlemek, hıdrellezde maniler okumak, ramazanlarda “Saya saya sayadan, sular akar kayadan...” diyerek “saya”ya çıkmak... Bunlar benim çocukluğuma dair hatırladıklarım. Zamane çocuklarının ise yirmi yıl sonra hatırlayacakları bilgisayar oyunları, televizyon dizileri ve animasyon filmleri var. ÇEKÜL Vakfı'nın kültürel miras eğitim programının ayrılmaz bir parçası olan, kentnin geleneksel yaşam kültürüne dair paylaşımlar, çocukların yüzünü kentlerine dönmelerini sağlayan bir dokunuş; büyüdüklerinde kentlerine ait değerleri hatırlamaları ve yaşatmaları için...

Bitkiler, yemekler, türküler, maniler, kutlamalar gibi geleneksel yaşam kültürünü oluşturan yöresel değerler, kentlerin kimliğinin geleceğe aktarılması için korunması gerekenlerin başında geliyor. Koruma bilinci, yerel uzmanlar tarafından eğitimlerde öğrencilere aktarılıyor; mahalleden başlayarak, havza-bölge-ülke ölçeğinde kültürel etkileşimin nasıl yaşandığı ve kentlerin özgün değerlerinin önemi paylaşılıyor.

“Bir gemim var çift direkli/Tayfası aslan yürekli/Filikası çifte kürekli/helesa yelesa/Heyemola yusa hop...” Geçen yıl yapılan Sinop Kültür Elçileri eğitiminde, yerel araştırmacıların katkılarıyla aktarılan yaşam kültürü bilgileri arasında, Helasa da yer almıştı. Sınıftaki pek çok öğrenci ramazan ayının 15'inden sonra yapılan bu geleneği ilk defa duymuştu. Helesanın ortaya çıkış hikâyesini dinlediklerinde, Karadeniz'in çarpınan sularının kıyısında yaşadıklarını; takaları, gemicileri, balıkçıları, paylaşımı, dayanışmayı hatırladılar. Aslında her gün bunları görüyorlardı ama ilk defa yaşadıkları kentin hikâyesine kendilerini bu kadar yakın hissetmişlerdi. Nefes alan bir kentin çocuklarıydı hepsi... Sadece nerede yaşadıklarını, kent için değerli olanları fark etmeleri gerekiyordu.

Sınavlara hazırlanmak için çözmek zorunda bırakıldıkları yüzlerce test sorusundan, dört gün de olsa uzaklaşarak yüzlerini kentlerine döndüler. Öğrenciler, eğitimin ardından yöresel değerlerinin önemini, bir kentin kimliğinin neden korunması gerektiğini artık biliyor: “Kentimizin bez bebeği”, “kendi müzemizi kuruyoruz”, “kent kurusu” etkinliklerinde üretilenler de bilgiyi somut olarak ellerinde tutmalarına ve paylaşmalarına yardımcı oluyor. —

Sinop Kültür Elçileri, İstanbul Buluşması'nda helesa geleneğini canlandırdı. Berkay, bu geleneği ilk kez duymuş ama belli ki çok huşuna gitmiş: “Ramazanda, arkadaşlarımla elimize denizci feneri alarak mahallede bu tekerlemeyi söylemeyi dört gözle bekliyorum.”

Sivas Kültür Elçisi Mehmet, “Babaannemden kalan bu deri kılıflı tahta kaşığın önemini fark ettim. Hem ailem hem Sivas için önemli olan bu değeri ben de korumaya devam edeceğim” diyor.

Osmangazili Emre de geleneksel yaşam kültürünü öğrenmek için kendi planını şöyle anlatıyor: “Şimdi yaşlılarla konuşmanın önemini daha iyi anladım. Yaz geldiğinde hemen köye gidip dedeme çocukken yaşadıklarını soracağım.”

On yıl önce Şile’de...

Handan DEDEHAYIR

1998 yılı başlıyordu... Türkiye’de henüz ne yaz okulu ne de çevre eğitimi örneklerine pek sık rastlanmıyordu. Çoğtandır dünya gündeminin ön sıralarında yer alan çevre sorunlarını da toplum olarak fazla ciddiye almıyorduk. Çevre duyarlılığının erken yaşlarda kazanılmasının gerekliliğini göz önüne alan ÇEKÜL Vakfı, çocukları ve gençleri hedef alan bir programla Şile’de bir çevre yaz okulu düzenlemeye karar verdi. Erken yitirdiğimiz değerli bilim adamı, Orman Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Uçkun Geray’ın gönülden katkılarıyla, kısa sürede dört haftalık bir eğitim programı oluştu. Belediye Başkanı’nın desteği, Milli Eğitim Müdürlüğü’nün onayı ile ilçe merkezinde, Cumhuriyetin kuruluş yıllarının tanıklarından, 1927’de yapılmış denize nazır bir ilkokul eğitim mekânı olarak belirlendi; öğrenci ve velilere duyuru yapıldı. İlk günün sabahı okul bahçesinde biriken öğrenci ve veli kalabalığı, ÇEKÜL ekibine tatlı bir şaşkınlık yaşattı. 12-14 yaş arası öğrencilere çağrı yapmış, ama 7’den 16’ya

Günün konusu su kaynakları ise dere kenarında piknik yapıyor, su arıtma tesisini inceliyorduk. Deniz kıyısına iniyor, kumsalda mıntıka temizliği yapıyorduk...

kadar uzanan bir yaş grubu ile karşılaşmıştık. “Lütfen benim çocuğumu da kabul edin” ricalarına, ilçenin yetkili kişilerinden getirilen referanslara, hatta kendisi de eğitime katılmak isteyen velilere karşı koymak kolay olmadı. Sonuç olarak 40 öğrenciyle eğitime başladık.

6 Temmuz-31 Temmuz arasında yapılan dört haftalık eğitimin her günü, farklı bir konu başlığına ayrılmıştı. Programdaki konuları sunmayı üstlenen uzmanlar; Prof. Dr. Uçkun Geray başta olmak üzere, Prof. Dr. Doğan Katırcıoğlu, Prof. Dr. Sedat Ayanoglu, Prof. Dr. Yahya Ayaşlıgil, Prof. Dr. Günay Kocasoy, kuş gözlemcisi Asaf Ertan, kelebek koleksiyoncusu Gönül Çakır, mimar Yılmaz Kuyumcu, halk sağlığı uzmanı Dr. Emel Çölgeçen ve genç araştırma görevlileri, olağanüstü bir heyecan ve istekle her gün Şile’ye taşınıldılar. AIESEC’in uluslararası staj programıyla Türkiye’de bulunan Christina Pederson, ders aralarında İngilizce eğitimi verdi. Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerinde, ÇEKÜL eğitimci ekibi gözetmen olarak görev aldı. Usta belgeselci Savaş Güvezne tarafından çekilen filme Volkswagen firması destek verdi.

Eğitim program akışı

Çevre ile ilgili konu başlıkları, sabah 9’da okulda toplanan öğrencilere uzman eğitimciler tarafından aktarılıyor, sınıf içinde küçük etkinlikler yapıyordu. Kelebek koleksiyonları büyüteç ve mikroskop altında inceleniyor, her öğrenci seçtiği bir kelebeğin resmini yapıyordu. Mimarlık ve yapı türleriyle ilgili bir sunumdan sonra, yine seçilen bir yapı türünün soğuk seramikten bir replikası oluşturuluyordu. Öğle saatlerinde ÇEKÜL ekibin hazırlattığı piknik malzemesiyle birlikte, belediyenin sağladığı minibüsle alana çıkıyorduk. Günün konusu su kaynakları ise dere kenarında piknik yapıyor, ilçedeki su arıtma tesisi uzman eğitimciyle birlikte inceliyorduk. Şile sahiline iniyor, kumsalda mıntıka temizliği yapıyor, çöp topluyorduk. Orman ve ağaçların ele alındığı eğitimden sonra gidilen koruda, öğrenciler daha önce sınıfta tanıtılan ağaçlardan birini seçerek canlandırıyor, ormanlar kuruyor, daha sonra koruda piknik yapıyorlardı. Kuşlarla ilgili sunumdan sonra dürbünlerle alanda kuş gözleniyordu; kelebekleri tanıdıktan sonra kepçe elde, kelebek aranıyordu (çocuklar çok ender rastlanan bir kelebek türü bulduklarında, onbinlerce kelebekten oluşan bir koleksiyonun sahibi olan eğitimcimiz umulmadık bir heyecan yaşıyordu).

Düşünen öğrenciler görmeyi amaçlıyorduk

İrdeleyici ve eleştirel bir bakışla çevresini gözlemleyen, sorunlara çözümlenici yaklaşan, sorumlu davranışlar geliştiren, kendini ifade etmekten çekinmeyen özgür düşünceli bir genç kuşak hedefiyle yola çıkmıştık. Çocukların erken yaşlardan itibaren, ilgi duydukları alanları ve yeteneklerini tanımalarını istiyorduk. Düşünen ve düşüncesini ifade edebilen, dinlemesini de bilen, farklılıklara saygı gösteren, ortak değerlerde buluşabilen ve paylaşabilen öğrenciler görmeyi amaçlıyorduk.

Eğitim içeriği

Program içeriğinin çevre konusunu bütüncül bir anlayışla ele almasına özen göstermiştik: Ekosistem kavramından bitkilerin dünyasına, biyolojik çeşitlilikten kuşlara ve kelebeklere, sulardan sağlık çevre ilişkilerine, kültürel çevreden kentleşmeye, çevre sorunlarından çevre ahlakına, geri kazanım teknolojilerinden doğayı koruma sistemlerine kadar uzanan bir yelpazede ana başlıklar yer alıyordu.

- Çocukları çevre biliminin temel kavramlarıyla tanıştırmak,
- Çok disiplinli bir yaklaşımla çevreyi bütünselliği içinde ele almak,
- Çevreyi doğal ortamında yaşama deneyimi kazandırmak,
- Bilgiyi yaşantı ile ilişkilendirmek, yeni bilgi ve değerleri hayata geçirmek,
- Erken yaşlarda korumacı düşünce, değer ve davranışlar kazandırarak, bunları bir yaşam biçimine dönüştürmek istedik.

Eğitim yöntemi

Gözetilen önceliklerden biri de, programın çağdaş eğitim ilkelerine dayanmasıydı. Eğitim sürecinde çevre hakkında yeni bilgi ve değerleri aktarırken, bu ilkeleri hayata geçirmeye çaba gösterdik.

Merak uyandırma: Hazır ve kesin yanıtlar sunmak yerine, yerinde gözlem, deney, film, oyun, canlandırma gibi yöntemlerle ilgi ve öğrenme isteği uyandırmak istedik.

Katılımcı öğrenme: Öğrenciye, kişiliğine değer verildiğini ve saygı duyulduğunu göstermek, duygu, düşünce ve bilginin özgürce paylaşılmasını sağlamak istedik. Yeni kavramların özümsemesi ve yeni durumlara uyarlanması için düşünen, sorgulayan ve tartışan öğrenciler hedefledik.

Etkileşimli öğretim: Bilgi aktaran, "öğreten" değil, odaklayıcı, irdeleyici ve destekleyici sorularla tartışmaya ve katılıma özendirilen, doğru kavramlara yönlendiren,

bilginin paylaşılmasını ve üretilmesini sağlayan eğitimciler olmayı amaçladık. Pasif alıcılar değil, konuları irdeleyen, sorgulayan, aralarında ilişki kuran, analiz yapabilen aktif öğrenciler olsun istedik.

Bugüne dönersek...

On yıl önce Şile'de, coşkulu bir heyecanla oluşturduğumuz eğitim modeli, özenle hayata geçirdiğimiz eğitim ilkeleri ve yöntemleri, 2003 yılından bu yana farklı bir içerikle tüm Anadolu'ya yayılmış bulunuyor. Kentler Çocuklarındır Kültürel Miras Eğitimi kapsamında ETİ ÇEKÜL Kültür Elçileri projesi, bugüne kadar 50 Anadolu kentinde uygulandı. 2009-2010 eğitim döneminde 17 kentin eklenmesiyle yaygınlık artmaya devam edecek, ilerideki yıllarda tüm ülkeyi kapsayacak.

On yıl önce temellerini attığımız eğitim modeli, her gün kazanılan yeni deneyimlerle biraz daha gelişerek ve inceltilecek mükemmellik yolunda ilerliyor. Program, ÇEKÜL Vakfı'nın kamu-yerel-sivil-özel birliktelik ilkesinden hareketle, kentlerde valiliklerin/kaymakamlıkların, milli eğitim müdürlüklerinin, belediyelerin, üniversitelerin, mimarlar odalarının, yerel STK'ların katkılarıyla, ÇEKÜL öğretmenlerinin gözetiminde yürütülüyor.

Programın ilk yıllarında yerel yönetimler ikna edilerek uygulanan eğitimlere, artık kentler kendileri ısrarla talep oluyolar. Tüm ülkeyi saran bir "Kültür Elçileri Ağı" oluşuyor. Bu ağın katlanarak büyümesi dileğiyle...

“Ben kimim?” dönemi...

**100 yıl sonra;
giydiğim elbiselerin,
içinde yaşadığım evin,
kullandığım arabanın
markasının
hiçbir önemi olmayacak.
Ancak; bir çocuğun
hayatını etkilememden
dolayı dünya değişebilir.**

Anonim

12 yaş ile birlikte çocuk “Ben neyim, diğerleri arasında neredeyim ve yaşamımla ilgili olarak ne yapacağım?” gibi soruların sorulduğu bir döneme girmektedir. Bu dönem ergenlerin cinsel ve toplumsal kimliklerini yeniden belirlemelerine, yeni biçimde düşünmelerine ve amaçlarını yeni bir derinlikte değerlendirmelerine, yaşamları üzerinde yeni sorumluluk ve öz-

gürlük kazanmalarına yol açar. Bu dönemde verilen kararlar, bireylerin yetişkinliğe geçiş yollarını güçlü biçimde etkiler. 12 yaş bedensel gelişimin yoğun yaşandığı bir evredir. Bu evrede boy uzaması, kilo artışı, iç organlarda gelişme ve bunlara bağlı fiziksel kapasite artışı görülür. Bilişsel gelişme sonucu somut düşüncenin yerini soyut düşüncenin alması ve yetişkinlikteki cinsiyet özelliklerinin kazanılması da bu evrenin başlıca gelişimsel özelliklerindedir. Soyut işlemler döneminin başlıca nitelikleri şunlardır:

1. Nesne ve olaylar göz önünde olmadığı halde soyut düşünebilir.
2. Hipotezler vasıtasıyla düşünebilirler. (Eğer X .... ise, o zaman Y ... olur)
3. Analiz, sentez, değerlendirme düzeyinde soyutlamalar yapabilir.
4. Soyut problemler sistematik olarak sıranabilir.
5. Ulaşılan sonuçlar hakkında genellemeler yapılabilir.

Bu dönemdeki çocuklar mantıksal düşünme açısından yetişkin düzeyine ulaşırlar.

Yrd. Doç. Dr. Hatice Ergin
İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fak. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

12 yaş ile başlayan dönem, çocukların kültürel değerleri kazanmalarında ve bu değerleri korumaya çalışmayı öğrenmelerinde temel yıllarıdır.

Soyut işlemler dönemindeki bir kişi tümevarım ve tümdengelim yöntemleriyle düşünce yürütebilir. Problemleri çözmek için somutlaştırmaya gerek yoktur. Dolayısı ile bu dönem, çocukların kültürel değerleri kazanmalarında ve bu değerleri korumaya çalışmayı öğrenmelerinde temel yıllarıdır. Bu dönemde öğrencileri, kendi bilgilerini toplumsal yarar açısından nasıl kullanabileceklerini sergileyebilecekleri tartışmalara yönlendirmek ve bu amaca yönelik projeler geliştirmeye özendirme, bu döneme özgü ahlaki yargıların sağlıklı bir biçimde geliştirilebilmesini kolaylaştırabilir. Bu yıllarda salgılanan çeşitli hormonlara bağlı olarak, vücutta önemli değişiklikler olmakta ve çocukluktan yetişkinliğe geçilmektedir. Çocuk vücudu yetişkin vücuduna dönüşürken, çocuk rollerinin de yetişkin rollerine dönüşmesi beklenmektedir. Fakat ergenin kimliğini kazanması o kadar kolay olmamaktadır. Çünkü çocuk kimliğinden yetişkin kimliğine geçmek beraberinde birçok sorumluluğu ve problemi de getirmektedir. Bu dönemde bir kimlik krizi or-

taya çıkabilmektedir. Bu dönemdeki genç "Ben kimim?" sorusuna cevap aramakta ve daha önceki dönemlerde kazandığı geçici kimlikler yerine, daimi bir kimlik kazanma uğraşı içindedir. Kimlik kazanma hayat boyu devam eden bir süreç olmasına rağmen bu dönemde daha çok önem taşımaktadır. Kendi kimliğini bulmak için başkalarının kimliğine müracaat etmekte ve kendisi için modeller aramaktadır. Bu nedenle çeşitli kişi ve grupları kendisine örnek alarak özdeşim kurmaktadır. Bu yıllarda çocukların doğru özdeşim modellerini örnek almalarını sağlamak hepimizin toplumsal sorumluluğudur. Bu toplumsal sorumluluğu yerine getirmek için çaba harcayan kuruluşlar, projeler ve yine bu amaçla yapılan diğer çalışmalar desteklenmeli ve sayıları artırılmalıdır.

Selçuk, Ziya (2000). Gelişim ve Öğrenme.

Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yavuzer, Haluk (2005). Gençleri Anlamak.

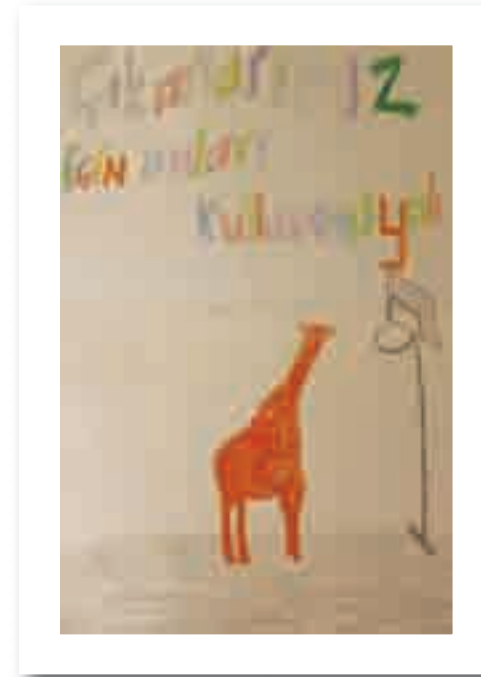
İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeşilyaprak, Binnur (2007). Eğitim Psikolojisi.

Ankara: PegemA Yayıncılık

Seramik, bez bebek, kent haritası, resim... Kültür Elçileri'nin eğitim boyunca ortaya çıkardığı işlerden bazıları...

İstanbul'u anlamanın yolu yapılarını, mimarlarını, arkeolojik değerlerini yani Yılanlı Taş'ı, Ayasofya Müzesi'ni, Mimar Sinan'ı, Balyan ailesini tanımaktan da geçiyor.

yapıların diliyle

Anlat bana Ayasofya

Seval AYDIN

İstanbul dünya üstünde pek az kente nasip olan coğrafi ve tarihsel bir özgünlüğe sahip. Bu özgünlük ve kentin bin yıllara yayılan öyküsü eğitim açısından da önem taşıyor. Çünkü kültürel mirası koruma ve yaşatmanın yolu, kentlerimizin arkeolojik ve mimari özelliklerini tanımaktan; yapılarını, o yapıların öykülerini, mimarlarını bilmekten de geçiyor. İstanbul'u, örneğin bir Mimar Sinan'dan söz etmeden anlamak ve anlatmak mümkün değildir. Mimarlık yaşamının büyük kısmında İstanbul'da çalışan, yapıtlarının çoğu bu kentte inşa edilen Sinan, 300'ün üstünde eseri ile İstanbul'un panoramasını ve kişiliğini şekillendirdi. 16. yüzyıl İstanbul'unun dokusu kaybedilmiş olmasına rağmen, yapılarının kent silüeti ile bütünleşen görüntüleri hâlâ etkileyiciliğini koruyor. Dolayısıyla İstanbul'un geçmişi ile bugünü banıştırma çabası bu büyük ustanın ve elbette bu kente izlerini bırakan diğer mimarların yapıtlarını ve öykülerini okumayı, çocuk ve gençlere bu dili öğretmeyi gerektiriyor.

Kilittaş / yapıların diliyle

ÇEKÜL Vakfı'nın 2009'daki pilot çalışmalarından biri bu fikirler ışığında hayat buldu. Yapıların Diliyle İstanbul adı verilen eğitimin amacı, Sinan'ın simge isminden yola çıkarak İstanbul'un arkeolojik geçmişini, mimarlarını ve üsluplarını genç kuşaklara aktarmak, kültürel miras konusunda duyarlılığın artırılması ve kentlilik bilincinin yaratılması yolunda bir adım daha atmaktı. Darüşşafaka Eğitim Kurumları'nın 9. ve 11. sınıflarından 16 öğrenci, Şubat 2009'da yapılan ve altı gün süren eğitim boyunca öyküler, eskizler, gezilerle İstanbul'u yeni bir bakış açısıyla tanıdılar. ÇEKÜL eğitimcilerinin yanı sıra vakfın kurucularından Prof. Dr. Necati İncoğlu, "Mimarların Dili/Temel Kavramlar: Eskiz" ve Sinan'a Saygı Projesi Koordinatörü Ahmet Sezgin de "Yapılar, Sözcükler" bölümleriyle öğrencilere eşlik etti.

"Körler ve ezikler ülkesi"

Öğrenciler, İstanbul'un neresinde yaşadıkları, bu kente nereden geldikleri, anıları, sevdikleri/sevmedikleri yerler, ortak paylaştıkları alanlar, meydanlar gibi konularla ilgili soruları, kendilerine ve birbirlerine sorarak başladılar İstanbul'u tanımaya... Ve kendi İstanbullarını yazmadan önce başka bir öyküye yer verdiler zihinlerinde: Boğaz'ın öyküsünü dinlediler: Zeus'un İo'ya olan aşkını, Hera'nın kıskançlıkla İo'yu inek haline getirmesini, Bosphoros'un İnek Geçidi anlamına geldiğini... Ardından da Megaralılar arasında, "körler ve ezikler ülkesi" Khalkedon'da gezindiler. Bir tür bellek destekleyicisi olan öyküler karmaşık, zihni yoran bilgilerin, imgeler sayesinde kolay hatırlanmasını sağlar. Eğitim boyunca bu öykülerin hiç unutulmaması bir kez daha

Darüşşafaka
Lisesi öğrencileri,
kendilerinin
deyimiyle
DAÇKA'lılar tarihi
yarımada'yı da gezdi.

öykülerin gücünü kanıtladı. Öğrenciler aynı gün İstanbul'un imparatorluklarla birlikte değişen yüzünü haritalar üzerinden de tanımlamaya çalıştı. Surları, meydanları haritadan okumaya, keşfetmeye çalışıp günümüzde önemini koruyan Sultanahmet Meydanı'nda geziler öncesi kısa bir bilgi yolcuğuna çıktılar: M.Ö. 5. yüzyılda Persleri yenen Yunanlıların yaptırdığı Yılanlı Taş'ı, I. Theodosius'un Mısır'dan getirttiği Obelisk'i önce yazılı kaynaklardan tanıdılar. "Yapılara yüklenen anlamlar farklı dönemler ve kültürlerle birlikte değişim gösterir. Bu farklılaşmalar mimarlık mirası içindeki zenginliğin kaynağıdır" düşüncesinden hareketle hazırlanan, "Yapılar, Sözcükler" bölümünde ise mimar kimliği, mimarın sorumlulukları, tasarım ve uygulama yöntemi, mimarlıkta tarihsel süreç ve üslup hakkında bilgi verildi. Yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek adına eğitimin merkezinde yer alan "eskiz çalışmaları" ile de bu bölümde tanıştı öğrenciler. "İnsanın kendisiyle iletişim kurduğu etkinlik" olan eskiz, öğrencilere kendileri/kentleri hakkındaki sıklardan bazılarıyı çözme cesareti verdi.

Anlatılanları yerinde gördüler.

İkinci eğitim gününe "sihirli öykü kartları"yla başlandı ve bir yanda yapı eskizleri, bir yanda karmaşık şekilde dizilen kelimeleri kullanarak öyküler oluşturulmaya çalışıldı. Öğrenciler İstanbul'un farklı yerlerinden seçilen bu yapıların hangileri olduğu merakıyla işe başladılar. Önemli olan "kelimeleri ipe dizmek" değil, doğru çağrışımlar kurmaktı. Kartlarda sultan, tuğra, müze, renkli, kutsal, antik, bilgelik gibi birçok kelime vardı. Ayasofya Müzesi, Kılıç Ali Paşa Camisi, Rüstem Paşa Camisi ve Şehzade Camisi ise kartlarda öyküleri gizli olan yapıları.

"Mimarlık mirası sadece fiziksel bir varlık değildir; yüzyıllara yayılan bir öyküyü anlatır. Yapıların fiziksel varlıklarını koruduğumuz gibi hikâyelerini de korursak mimarlık mirasını koruyabiliriz..." Çıkış noktası bu cümleler olan "Yapılar, Öyküler: Ayasofya", inşa edildiği dönemde "dünyanın en büyük kapalı hacmi olan", "pek çok denemenin yapıldığı riskli yapı" Ayasofya hakkındaydı. Bizans İmparatoru Jüstinyen tarafından (527-565) iki matematikçiye, Tralles'li (Aydınlı) Anthemios ile Miletos'lu İsidoros'a yaptırılan ünlü Ayasofya...

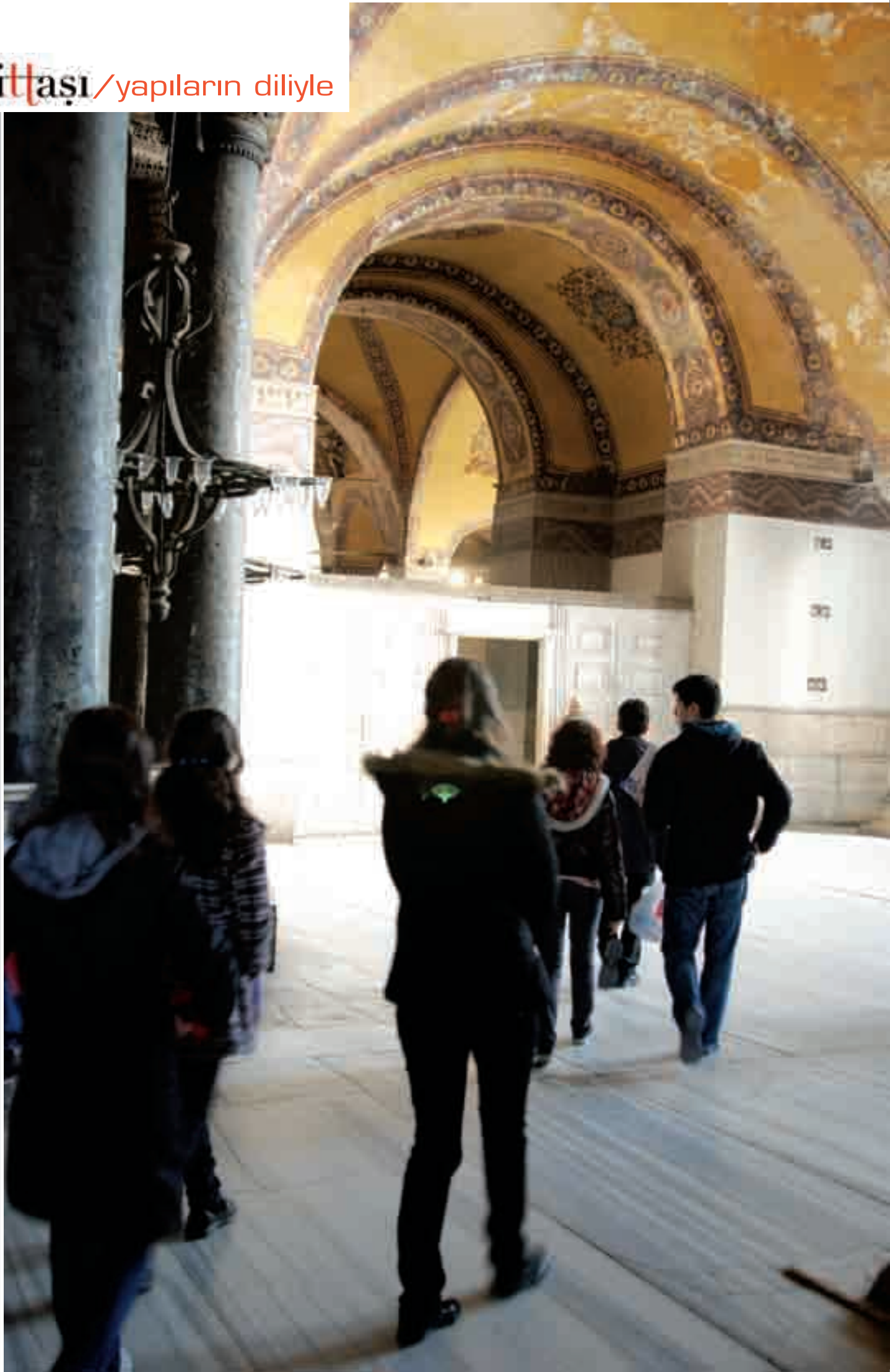
Eğitimin üçüncü günü bulmaca ile başladı. Öğrenciler farklı dönemlerin sütunlarının yer aldığı eskiz yapbozlarını tamamlamaya çalıştılar. Sütun başlıklarını bir araya getirdiklerinde "Yapılar detaylarından kent içindeki konumlarına kadar, içinde buldukları kültürü bütüncül olarak yansıtır. Mimarlık mirasının korunması, birbiri ile örtüşen farklı katmanları içerir" düşüncesini ortaya çıkarmış oldular. Ardından "Yapılar,

Hissetmek, dokunmak

Teorik bilginin pratiğe dönüşmesi için öğrencilerin kitaplardan, resimlerden, bilgi kümelerinden ayrılıp üç boyutlu görselliğe ihtiyaç duyduğu, alanı hissedip yapılara, detaylara dokunmak istedikleri görülmektedir. Belleğin bilgiyi kalıcı şekilde depolaması için birkaç duyunun girdisi gerekmektedir. Yapıların Diliyle İstanbul kapsamındaki Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Meydanı gezileri öğrencilerin bu ihtiyaçlarına yanıt verdi.

Kendini ifade etme

“Diğeri” ile karşılaştırılma korkusu yaşamadan katıldığı her etkinlik insanda, kendini ifade etme becerisinin ortaya çıkmasını destekler; kişi kendisi için hedef belirler, kendi gelişimi içerisinde kendisini değerlendirir... Yapıların Diliyle İstanbul eğitiminde öğrenciler üslup yapbozları, gravür-harita bulmacaları, eskizler yoluyla kendilerini yeni yollarla ifade ettiler.

İnsanlar: Sinan” ve “Yapılar, Öyküler: Sinan” başlıklar altında Mimar Sinan’ın dülgerlikten baş mimarlığa uzanan yaşam öyküsünü ve hâlâ dehasıyla dikkat çeken eserlerini öğrendiler. 50 yıl baş mimar olarak görev yaptığını, 363 eserinin bulunduğunu ilgiyle dinlediler. Şehzade ve Süleymaniye camileri gezileri de bilgilerinin pekiştirdi.

Taşa gönülden bir şey koymazsan...

Dördüncü gün, “Kültürler arasında yapılar aracılığıyla gerçekleşen etkileşimler; zengin ve özgün sonuçlar doğurur” fikrini yol gösterici yaparak öğrencilerden yapbozlar şeklinde verilen karton parçalarına düşledikleri kenti çizmeleri istendi. “Kent Düşleri 'Meydan'a Geldi” adı verilen çalışmada kentin öyküsü, görünüşü, olmazsa olmazları, meydanı, şiiiri, logosu, sloganı yaşayanların düşünceleri/ifadeleri yer aldı. Eğitimin “Yapılar, Hayaller” bölümünün konuğu ise ulusal mimarlık akımını başlatan isimlerden biri olarak kabul edilen Mimar Kemaleddin'di. “Taşa gönülden bir şey koymazsan heykel olmaz, yapıya tarihin içinden bakmazsan eser olmaz” diyen Mimar Kemaleddin, Ahmed Cevat Paşa Türbesi’ni, Bebek Camisi’ni İstanbul’a kazandırdı... Ve eserleriyle İstanbul panoramasına katkıda bulunan bir Ermeni aile: Krikor Amira Balyan, Senekerim Balyan, Garabet Amira Balyan, Nigogos Balyan, Sarkis Balyan ve Agop Balyan. “Yapılar, Öyküler: Etkileşim”de, batılılaşma etkisini Osmanlı dönemi mimarisinde gösteren Balyanlar incelendi. Aile üyelerinin Nusretiye Camisi, Çırağan Sarayı, Pertevniyal Valide Sultan Camisi gibi yapılara imza attıklarını dinleyen öğrenciler şaşkınlıklarını gizleyemediler.

Kilittaş / yapıların diliyle

Objektif değerlendirme

Kelime-eskiz-öykü eşlemeleriyle yorumlama becerisini geliştiren öğrenciler eskiz uygulamaları da yaptı. İnsan yüz ve vücudunun çizilmesi için küçük ipuçlarının kullanıldığı denemeler, yaşayarak öğrenmenin önemini vurgulayan sonuçlar ortaya koydu. Geri bildirim almak, öğrencilerin çalışmalarıyla ilgili objektif değerlendirmeler yapma becerisini edinmelerini de sağladı.

Yeni, tarihe saygı ile yaklaşmalı

Beşinci gün, "Tüm Zamanlar Başkenti İstanbul" etkinliği ile başladı. Öğrenciler İstanbul'da en sevdikleri yapıların eskizlerini kullanarak saatler tasarladılar. Her zaman dilimi için bir yapı belirleyen öğrenciler böylece yapı-zaman ilişkisi kurdu. Yaratıcı düşünme, ilişkilendirme ve yorumlama becerileri gelişen öğrenciler, ortaya çıkardıkları ürünleri beğeniyle izledi.

"Öyküleri Okumak, Yapıları Korumak" bölümünün çıkış noktası, "Kent sürekli bir dönüşüm ve gelişim içindedir. Yeni yapılaşma tarihsel dokuya saygı ile yaklaşmalıdır" oldu. Bu bölümde, kentte ihtiyaca yönelik eklenen her yapının dokuya uyumlu olmasının gerekliliğine dikkat çekildi ve bu görüşe paralel -Zeyrek Sosyal Sigortalar Kurumu binası gibi- yapı örneklerinin mimari Sedad Hakkı Eldem'e yer verildi.

Eğitim boyunca araştırma yapma konusunda yol gösterici birçok sunum dinleyen öğrenciler, İstanbul için bu yöntemi kullandılar. Üç ayrı grup oluşturup Çırağan Sarayı, İnönü Stadi, Süleymaniye Külliyesi ile ilgili bilgi hazinelerini zenginleştirdiler. Araştırmadan sonra yeni bir ipucuyla daha karşılaşan öğrenciler kentleriyle ilgili hazırlanan gizemli haritaları merakla incelediler. İstanbul gezisi öncesi, belirli semtlerden seçilmiş yapıların gravürleri ve harita üzerindeki yerleri arasındaki bağlantıyı kurup işaretli alanın neresi olduğunu bulmaya çalıştılar. Daha sonra öğrencilerle Yeni Cami, Rüstem Paşa Camisi, Kılıç Ali Paşa Camisi, Nusretiye Camisi, Tophane Çeşmesi gezildi. Galata Köprüsü'nde soluklanıp Galata ve Eminönü kıyılarındaki yapılaşma ile ilgili tartışma yapıldı. Tartışma ile şekillenen fikirler çizgilerle somut hale döndü ve öğrencilerin eskizlerine yansıdı.

Eğitimin son gününde ise Çırağan Sarayı, İnönü Stadi, Süleymaniye Külliyesi eskizleriyle bezenmiş planlar hazırlandı. Eğitim, öğrencilerin yaptıkları eskizlerden oluşturulan kolaj çalışmasına, tüm katılımcıların imza atıp duygu ve düşüncelerini yazması ile son buldu. Sertifikalarını alan öğrencilerin duygu ve düşünceleri herkese umut verdi. Yaratıcı düşünme, yorumlama, bilgiyi pratikle ilişkilendirme, karşılaştırma, çıkarımda bulunma, kendilerini ifade etme gibi becerilerini eskiz, üslup yapbozları, gravür-harita bulmacalarıyla geliştiren öğrenciler, kent kültürü ve tarihini öğrenmenin eğlenceli olabileceğini fark ettiler; İstanbul'u yaşamlarının bir parçası haline getirdiler. ÇEKÜL Vakfı, Yapıların Diliyle İstanbul eğitimini 2010'da da sürdürecektir. Bu eğitimin uzun vadede görülebilecek en önemli sonucu, kentin bir bütün halinde ele alınması ve geçmişle gelecek kuşaklar arasındaki bağın kurulması olacaktır.

Prof. Dr. Necati Inceoğlu

Eskiz: Çizerek düşünmek

Çoğu eskiz bir arayıştır... Anlatımın ucu açıktır; gelişmeye uygundurlar, düşünce ürünüdürler, düşündürürler.

Eskizler tasarım sürecinin, düşüncesinin ve çevre algılamasının belirli kesitlerde görselleştirilmiş somut ürünleridir. Rönesans dünyası sanat ve tasarımda eskiz yapma karşılığı olarak "pensieri" sözcüğünü kullanırdı. Bunun anlamı düşüncelerdir. Gerçekte eskizi en iyi anlatan sözcük düşüncelerdir. Benzer şekilde eskiz yapma çizerek düşünmedir. Bu anlamda eskizlerin iki işlevi vardır. Birincisi zihinde bulunan imgeleri görselleştirmek; imajları kaydedilmek, iletilmek üzere dışlaştırmak, ikincisi imgelerin üretilmesine yardımcı olmaktır. Eskizin bu yönü öğrenilebilen bir hünere, eskizler yoluyla düşünme teknikleri gelişir. Eskiz bir tasarım düşüncesinin ya da somut bir objenin, örneğin bir sokağın, bir binanın görsel-grafik olarak anlatılmış ilk örneğidir. Bu anlamda bir somutlaştırma, dışlaştırma eylemidir. Somutlaştırılmış ve dışlaştırılmış her olgu gibi eskizler de üzerinde tartışılacak "görsel bir iletişim aracı ve sembolik bir işaret sistemi, bir kodlamadır." Bu nedenle yazı gibi kişiye bağlıdır, o kişinin özel tarzını, daha önemlisi çevreye bakış ve algılamasını yansıtır. Eskizin diğer bir özelliği

bir kimsenin bu eskizlerde çizili olandan daha fazlasını bulabilmesi, okuyabilmesidir. Eskizler içlerinde, biçimler arasında yeni ve beklenmeyen ilişkiler ile yararlı bilgiler üretmeye yarayacak fikirler barındırırlar. Eskiz yapma çizgisel not alma alışkanlığı kazanmaktır. Bu yolla imzamız gibi kendimize özgü bir teknik geliştirebiliriz. Eskiz sürecinde en çok kullanılan yollardan biri akıl yürütmedir; satrançtaki gibi her yeni durum için yeni bir karar ve çözüm üretmeye benzer. Yaptığımız atölye çalışmasında çevre algılamasında ve yorumlanmasında eskizin rolü incelendi. Gazetecilerin kayıt tutması gibi öğrencilerin çevreyi kayda geçirmeye hazır bir obje gibi görme alışkanlığı edinmelerine çalışıldı. Bu onlara çevrelerini daha kolay algılama, ayrıntılardaki güzellikleri fark etme ve hayal güçlerini geliştirme olanağı sağlayacaktır. Çoğu eskiz bir arayıştır... Anlatımın ucu her zaman açıktır; gelişmeye uygundurlar, düşünce ürünüdürler, düşündürürler. Tartışmaya elverişli bir zemin hazırlarlar. Atölye çalışmasında bu özelliğe, objektif ve sorgulayan bir bakış açısının önemine vurgu yapıldı.

Tuğba Gürgöl
Özel Darüşşafaka Lisesi öğrencisi

İstanbul'la tanıştım

Eskinin güzel, görkemli kentini fark ettim.

Yapılan Diliyle İstanbul eğitimi, bende yeni ufukların açılmasında etkin bir rol oynadı. ÇEKÜL Vakfı ile ilk kez tanışmıştım fakat sanki uzun zamandır tanıyordum gibi hissetmekten alıkoyamadım kendimi. Eğitimcilerin sıcaklığı, bildiklerini bizlerle koşulsuz paylaşma sevinci hepimizde olumlu bir etki yaratmıştı. Eğitim boyunca izlenen yol oldukça öğreticiydi. Gezeceğimiz yer hakkında önceden ÇEKÜL'ün tarihi ve güzel binasında eğitim alıp, sonra yola çıkıyorduk. Böylelikle gezi sırasında öğrendiğimiz bilgilerin tekrarını yapmak ve bilginin kalıcılığının keyfini sürmek düşüyordu bizlere. Mimar Sinan odaklıydı güzergâhımız genel olarak... Birçok eserini gezdik ve gezdiğimiz şaheserlerinin eskizini yapmamız istendi bizden. Önceden çizime ilgim vardı fakat eskiz bambaşka geldi bana. Eskiz yapmak sadece çizmek değil çizerek not almak, her şeyden önce de çizdiğiniz yapıyı ayrıntılarıyla özümsemektir. Çizerken kendimi yapının mimarının yerine koymak, bir nevi yapı benim eserimmiş gibi hissetmek, keşfettiğim en güzel duyguydu bu

eğitimde. Bu duygu beni öyle etkisi altına almıştı ki, eğitim bitip okula geri döndüğümde kendimi çizim yaparken bulmaya başladım. Eğitimde bize hediye edilen çizim kalemi ve defter hiç yalnız kalmadı. Bitmeye yüz tutunca, kendime yeni bir defter edindim. Çizmeye içimden geldiği sürece devam ettim ve ediyorum. Güzel bir eser gördüğümde o an müsait değilsem fotoğrafını çekiyorum ve eve geldiğimde çizmeye başlıyorum yapıyı... Bu eğitimle birbirinden değerli insanlarla da tanıştık. En önemlisi yaşadığım kentle, İstanbul'la tanıştım; İstanbul'u fark etmeyi öğrendim. Eskinin güzel, görkemli İstanbul'u gözümde tekrar anlam kazanmaya başladı. Bu nadide kentimizi tanıma girişimini bizlere yaşattığı için ÇEKÜL Vakfı'na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. İyi ki varsınız.

"STK'lar devlet okullarında daha aktif çalışmalı"

Darüşşafaka Eğitim Kurumları Genel Müdürü Nilgün Akalın:
"Öğrencilere STK'larla ortak projeler geliştirebilecekleri ortamlar sağlanmalı."

Darüşşafaka Eğitim Kurumları'nda Türkiye'nin her yerinden çocuk eğitim görüyor. Sınıflara, derslere, aktivitelere kısaca okul atmosferine bu zenginlik nasıl yansıyor?

Darüşşafaka uzun bir geçmişe sahip köklü bir okul. Okul ortamında da bu tarih, gelenekler ve kurum kültürü hissedilmektedir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu kültür; okul ortamına ve öğrencilerimizin gelişimine zenginlik katar. Değiştirilen sınav sistemi ile son 2 yıldır aramıza Anadolu'dan katılan öğrenci oranında büyük değişim oldu. 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Anadolu'dan 4. sınıfa kayıt yaptıran öğrenci oranımız %39 iken, 2009-2010'da bu oran %71 oldu. Darüşşafaka toplumsal sorumluluk bilinciyle Türkiye'nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine her bölgeden farklı imkanlarla yaşama hazırlanmaya çalışan gençleri henüz ilköğretim sıralarındayken yaşamlarında büyük değişimleri yaşayacakları okulları ile tanıştırmakta. Bu yıl Türkiye'nin 70 ilinden 842 öğrencimiz bizlerle birlikte... Farklı illerden, farklı kültürlerden, farklı eğitim geçmişi ile Darüşşafaka'ya gelen öğrencilerimizin yaşamları okul ortamında akademik ve sosyal gelişimleri için kendilerine sunulan olanaklarla ve yürüttükleri çalışmalarla ve aldıkları eğitimle değişmekte. Okul ortamında oluşturulan etkileşim ile kültürel farkındalık ve farklılıklara saygı duyma gerçekleşmekte...

Bu eğitim yılında yeni hedefleriniz, beklentileriniz var mı?

2007-2008 eğitim-öğretim yılı başında oluşturduğumuz 5 yıllık stratejik planda öğrencilerimizin akademik, bireysel ve sosyal gelişimleri ile ilgili yüksek hedeflerimiz yer almaktadır. Öğrencilerimizin potansiyelleri çok yüksek. Her biri farklı özelliklere ve yeteneklere sahip. Önemli olan bu yetenekleri doğru belirlemek ve bu alanlarda derinleşmelerini ve uzmanlaşmalarını sağlamak. Öğrencilerimiz ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yaşamlarını zenginleştiren etkinliklerin içinde yer almaktadır. Okulda yürütülen proje çalışmalarına öğrencilerimiz istekli ve gönüllü olarak katılmakta ve seçtikleri konularda sorumluluk alarak ve ekip olarak çalışarak üretmektedirler. Öğrencilerimizden akademik başarı yanı sıra en az iki toplumsal proje içinde yer almalarını beklemekteyiz. 146 yıldır sunduğu kaliteli eğitimle varlığını devam ettiren Darüşşafaka, geleceğin liderleri olarak dünyayla entegre olabilecek ve dünyadaki rakipleriyle yarışabilecek güçte gençler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Değişimin sürekliliği ve hızı eğitim kurumlarında kazandırılan bilgi ve becerilerin zaman içinde zenginleştirilmesini ve uygulanan programların sürekli geliştirilmesini gerekli kılmakta. Eleştirel ve hızlı düşünebilen, değişime açık, sözlü ve yazılı ifade becerisine sahip, girişimci, risk alabilen, merak ve hayal gücü gelişmiş bireyler yetiştirmek 21. yüzyılın beklentisi. Bu beklentiye yanıt vermek Darüşşafaka olarak bizim öncelikli hedefimiz...

Mezunlarımız, velilerimiz, çalışanlarımız öğrencilerimizle çeşitli gezilere katılıyor, onlara İstanbul deneyimlerini aktarıyorlar.

Sizin de söylediğiniz gibi kurum olarak öğrencilerinizin sosyal sorumluluk projelerinde yer almalarını önemsiyoruz.

Darüşşafaka, Türkiye'nin eğitim alanındaki en köklü sivil toplum hareketi. Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla ülkenin en ücra köşesindeki olanakları kısıtlı olan çocukları eğitiyor ve bir lider olarak topluma kazandırıyor. Böyle bir misyonla bir buçuk asırdır var olan bir kurumun sosyal sorumluluk bilincini öğrencilerine aşılacak en temel görevi olmalıdır diye düşünüyorum. Biz öncelikle çocuklarımıza, bir sivil toplum kuruluşunun olanaklarıyla yaşamı değişen öğrencilerimize, kendi görev ve sorumluluklarını öğretiyor, hatırlatıyoruz. İleride Darüşşafaka'ya ve topluma nasıl fayda sağlayabilecekleri konusunda farkındalık yaratmak amacıyla onları mezunlarımızla buluşturuyoruz. Bugün, hem Darüşşafaka'ya hem de toplumun pek çok kesiminden ihtiyaç sahibi kimselere duyarlılığını gösteren pek çok mezunumuz bulunuyor. Ağabey ve ablalarının izinden yürüyecek olan öğrencilerimiz çeşitli kuruluşlarla işbirliği içerisinde yürüttüğümüz sosyal sorumluluk projelerinde aktif rol alarak henüz okul yıllarında topluma fayda sağlamaya başlıyorlar.

Geçen yıl, Yapıların Diliyle İstanbul eğitimi için ÇEKÜL Vakfı'na kapılarınızı açtınız, öğrencileriniz bu eğitime katıldı. Siz kurumunuzda Anadolu'dan gelen çocukların İstanbul'u tanımaları, bilinçli bir ilişki kurmaları için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Darüşşafaka olarak öğrencilerin akademik gelişiminin yanı sıra sosyal alanda gelişmelerine de büyük önem veriyoruz. Okula yeni gelen öğrencileri henüz oryantasyon sürecinde iken yaşadıkları kent ile tanıştıracak aktiviteler düzenliyoruz. Tüm öğrenciler için yıl boyunca İstanbul'un tarihi ve kültürel değerlerini tanıyacakları geziler düzenleniyor. Her öğrenci Darüşşafaka'da geçirdiği yıllar boyunca farklı mekânlarda İstanbul'u öğreniyor. Hafta içi öğrencilerin akademik faaliyetleri-

ne ağırlık verilirken hafta sonları onları pek çok sosyal faaliyetle buluşturuyoruz. Mezunlarımız, velilerimiz, çalışanlarımız ve hatta Yönetim Kurulu üyelerimiz öğrencilerimizle çeşitli gezilere katılıyor, onlara İstanbul deneyimlerini aktarıyorlar.

ÇEKÜL'ün yürüttüğü Kültürel Miras Eğitim Programı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu program yaygın eğitim sistemi ile nasıl buluşturulabilir?

Çağdaş ülkelere baktığımızda bireylerin kendi değerlerine ve kültürlerine nasıl bir bağlılıkla sahip çıktığını gözlemliyoruz. Bir ülkenin tarihi ve kültürü onu geleceğe taşıyan en köklü değerdir. Gerek tarihi eserlere sahip çıkan ve gerekse yaşadığı günde çevresine duyarlı davranan nesiller yetiştirmek hepimizin görevi. ÇEKÜL, yaptığı çalışmalarla bu konuda büyük bir duyarlılık örneği gösteriyor. Gelecek nesillere, görmek istediğimiz bilinçli ve çağdaş anlayışı kazandırmak için hazırladığı programlar biliyorum ki birçok eğitimcinin ve duyarlı vatandaşın takdirini kazandı. Ülke çapında yaygınlaştırılması için yapılan çalışmaların yaygınlaşması çok önemli. ÇEKÜL gibi eğitime katkı sağlayan STK'ların devlet okullarında daha aktif çalışması, Milli Eğitim'in de işbirliğini yaygınlaştırmak için destek olması gerekiyor. İlköğretim müfredatında artık sivil toplum kuruluşlarına da yer veriliyor ve öğrencileri bu sektördeki kişilerle buluşturacak aktiviteler yapılıyor. Bu önemli bir gelişme fakat öğrenciler sadece STK'ları tanımakla kalmamalı, onlara ortak projeler geliştirebilecekleri ortamlar sağlanmalı. Bu doğrultuda geliştirilecek projelerle öğrencilerin sosyal bilimler alanında öğrendikleri konular ÇEKÜL gibi kurumların programlarıyla desteklenerek daha kalıcı bir öğrenme sağlanabilir ve öğrencilere sosyal sorumluluk bilinci aşılanır.

Ağaçların diliyle

İlköğretim öğrencileri Boğaz'da tarihi bir yalıda buluşup İstanbul'un "doğa"sını tanıdılar. Ağaç halkalarını inceleyip sincapları gözlemlediler.

Emirgan Korusu neşelendi

Papatyalarnn, gelinciklerin bol olduğu İstanbul'da artık doğal ortamda yetişen çiçekleri göremediğimiz farkında mıyız? Çevremizdeki "yeşil" yaşamın her gün daha da azaldığının? Kentlerimizin sadece mimarisi, planlaması, sosyolojik yapısı değişmiyor. Daha derin bir değişim kendini ekolojik sistemde gösteriyor, bu değişiklik de doğal olarak insanı, insanın ürettiği kültürü etkiliyor.

Bu kaygılarla hazırlanan Ağaçların Diliyle İstanbul eğitiminde, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin yaşadıkları kentin doğal mirasını, yaşam kaynaklarını tanıması ve kentlilik bilinci edinmesi amaçlandı. Kenti yaşayan bir organizma olarak ele alan eğitimde, doğa-insan-mekan ilişkisinin sağlıklı kurulmasının gerekliliği ve kentlerin ekolojik özelliklerinin korunmasının önemi vurgulandı. İstanbul'a özgü doğal mirası tanıtmak ve çevreye duyarlı olma bilincini kazandırmak için; çocukların

Kilitaşı / ağaçların diliyle

Etkinlikler çocukların yüzünü güldürdü.

doğadaki değişimleri görebilmelerini, kent kültürünün oluşumunda ekolojinin etkisini kavramalarını hedefleyen, yaratıcı düşünce becerilerini geliştiren, işbirliğine dayalı öğrenme yöntemleri kullanıldı. ÇEKÜL Vakfı'nın 2009'daki pilot eğitim çalışmalarından Ağaçların Diliyle İstanbul eğitimi, 8 Mayıs 2009 tarihinde Eyüp Merkez ile Halit Derviş İbrahim ilköğretim okullarından, 5 Haziran 2009 Çevre Günü'nde ise Emirgan İlköğretim Okulu'ndan ikinci kademe düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirildi. Teorik ve uygulama şeklinde iki bölüm olarak hazırlanan eğitimlerde mekân olarak, Emirgan'daki tarihi Şerifler Yalısı kullanıldı. ÇEKÜL Vakfı'nın öğretmenleri süreç boyunca çocukların "doğal" neşesine aracı oldular. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nden Prof. Dr. Ünal Akkemik ve aynı bölümün öğrencilerinden Suzan Çetin de eğitime katkıda bulundu.

Hazine sandığından çıkanlar...

Eğitimde öncelikle tanışma etkinliğine yer verilerek "grup dinamiği" oluşturuldu. Daha önceden birbirlerini tanıyan öğrenciler bu kez en sevdikleri bitkiyi, hayvanı, İstanbul'u sevme nedenlerini paylaşarak içlerindeki kapıları araladılar: Lale, gül, menekşe, nilüfer, zambak, tavşan, kaplumbağa, köpek, kedi çocukların sözünü ettiği bitki ve hayvanlar arasındaydı. Tarihi, doğal, kültürel özellikleriyle İstanbul da tanışmada yerini aldı. Bir sonraki aşamada "hazine sandığının" kapağı açıldı ve jeolojik zamanlar; okyanusların, karaların ve bitkilerin oluşumu; iğne yapraklı ağaçların gü-

Ağaç halkaları bize...

Geçmiş yüzyıllardaki kurak ve yağışlı yılları, bir binanın ne zaman yapıldığını ve ne zaman onarım geçirdiğini, çok eski bir kemanın üretim tarihini söyler...

Kilitaşı/ağaçların diliyle

nümüze kadar geçirdiği değişim, Türkiye'nin oluşumu ve ormanların önemi gibi bilgiler paylaşıldı. Yunanistan ve Türkiye'nin eskiden tek kara parçası halinde olması; ağaçların, kökleri aracılığıyla ihtiyacı olan suyu ve mineralleri alması, gövdelerindeki yosunlaşma durumuna bakarak yön bulunabilmesi; Marmaray kazıları ile ortaya çıkan teknelerin yapımında hangi ağaçların kullanıldığı gibi ayrıntılar öğrenciler için paha biçilmez değerdedi. Geçmiş ile aramızdaki iletişimin doğayla kurulduğu, geleceğimiz için de doğaya, sahip olduğumuz değerlere sahip çıktığımız takdirde bu iletişimi sürdürebileceğimiz gerçeği, öğrenciler için eğitimi hayatlarında kullanmalarını sağlayacak anahtar niteliğindedi.

Öğrenilen bilgilerin görsel öğelerle eşleştirildiği, zihnin düşünme ve çözüm bulma özelliklerini harekete geçiren grup etkinliği için dört gruba ayrılan öğrenciler etkinliğin içindeki sırları çözmek, ortaya çıkacak ağaçların neler olduğunu bulmak için çaba harcadı. Grup etkinlikleri arasında konuya uygun olarak hazırlanan yapboz da vardı. Tüm dikkatlerini yapbozu tamamlamaya yönelten çocuklar kısa sürede çınar, kavak, erguvan ve çam ağaçlarıyla tanıştılar. Koruma bilincini günlük hayata dâhil etmek için öğrencilerle ağaç yaprakları da incelendi. Ve çocuklar İstanbul'da yetişen

Hazırladıkları panoya duygularını da yazdılar.

ağaç türlerini daha iyi tanıdılar: Ceviz, ıhlamur, kavak, çam, kayın, kestane, sedir, ladin, göknaar, leylandi, mazi, zakkum, akasya, akçağaç, meşe, çınar, manolya, hurma, defne, erguvan, gürgen, ardıç, begonvil, söğüt, sığla, servi, kocayemiş...

Tabu kartlarıyla eğlendiler

Eğitimlerin önemli aşamalarından biri, öğrencilerin bilgiyi ürüne dönüştürdükleri etkinliklerin uygulandığı zamandır. Ağaçların Diliyle İstanbul'da da, doğal yaşamla ilgili hazırlanan tabu kartlarıyla bilgiler eğlenerek tazelandı, hatırlandı. Kartlardaki tabu kelimelerini söylemeden anlatım yapmak oldukça dikkat isteyen bir işti. Fakat bilgileri zihinlerinden doğru çağrışımlarla geri getiren öğrenciler kelimeleri kolaylıkla anlattı. Hazırladıkları broşür, kitap ayrıacı ve tebrik kartları da aldıkları eğitimi uzun süre hatırlayacaklarının göstergesi gibiydi.

Yapboz: Anlamalı bütün

Yapboz sayesinde çocuklar, karmaşık ve anlamsız parçaları bir araya getirip anlamlı bütünler oluşturur. Bu etkinlikte gösterdikleri çaba, dikkat toplama becerilerini geliştirir. Ağaçların Diliyle İstanbul'da çocukların yaptığı yapboz karşılına kentte yetişen ağaçları yani çınar, kavak, erguvan ve çam ağaçlarını çıkardı.

Kilittaşı/ağaçların diliyle

Ağaçlar ile ilgili elde edilen bilgiler gezi-gözlem yöntemiyle pekiştirildi. Gezi-gözlem sayesinde öğrencilerin tüm duyu organlarını kullanarak bilgiyi içselleştirdiği, eğlenerek öğrendiği görülmektedir. Eğitimde bu amaçla Emirgan Korusu'nda bir gezi yapıldı. Söz hakkı bu kez ağaçlardaydı. Doğal yaşamı ve öğrendiklerini gözleme fırsatı bulan öğrencilerin neşesi, ağaçlara tırmanan sincapları seyrederken iyice arttı. Halkaların ağacın yaşını göstermelerinin yanı sıra dönemin yağış oranı hakkında da ipucu verdiği bilgisini test etmek isteyen öğrenciler, yaşlı bir ağaç kesitini büyüteçleriyle inceleme olanağı da yakaladılar.

Ağaçların Diliyle İstanbul eğitimindeki uygulamalar sonrasında çocukların çevreleriyle olan ilişkilerinde olumlu gelişmeler olduğu ve bu gelişimlerini ifade ettikleri gözlemlendi. Ayrıca etkinlikler ve gezilerle İstanbul'u daha iyi keşfetmek için pek çok sebep olduğunu öğrendiler. Ağaçlarıyla tanıştıkları kentlerini artık daha çok seviyor ve koruyorlar.

Kilittaşı/defter

Suzan Çetin

İ.Ü. Orman Fakültesi 4. sınıf öğrencisi

ÇEKÜL ailesine katıldılar

**Düşünce alışverişi
bizi ezberci atmosferden
alıp daha samimi
bir ortama sevk etti.**

Bir gün sayın Prof. Dr. Ünal Akkemik hocamız ders anlatırken konuya bir süre ara verip ÇEKÜL'den bahsetmeye başladı ve o anda ilgimi çok çekti. "Ben de ÇEKÜL ailesine katılmayı" dedim. Daha sonrasında hocamın öncülüğünde bu ailenin bir üyesi oldum. Kendisine sonsuz teşekkürler ediyorum. Ağaçların Diliyle İstanbul eğitimimiz İstanbul'da, tarih kokan Şerifler Yalısı'nda başladı. Davet ettiğimiz öğrenci arkadaşlarımızın heyecanı gözlerinden okunuyordu. Hepsisi kıpır kıpır, merak dolu gözlerle bir yandan tarihi yalıyı inceliyor, bir yandan da bu yalıda vereceğimiz eğitimi bekliyorlardı. Öğrenci arkadaşlarımıza eğitimimizin temelini oluşturan ağaçlarla alakalı sorular sormaya başladık. Açıkçası gelecek nesillerin düşüncelerini öğrenmek

istiyorduk. Verdikleri cevaplar öğrencilerimizin bilinçli bir birey olarak yetiştiklerinin göstergesiydi ve bu da doğaseverler olarak bizleri çok mutlu etti.

Düşünce ve görüşlerin sözlü olarak karşılıklı alışverişi hepimizi ezberci bir atmosferden alıp daha samimi bir ortama sevk etti. Eğitimimizi daha da heyecanlandırmak ve akıllarda yer edinmek amacıyla çeşitli ağaç yapraklarını, çam kozalaklarını, ağaç tohumlarımızı öğrencilerimize tanıtmaya başladık. Dört mevsimde ağaçların fiziki yapılarını gösteren yapbozlar, çeşitli mesajlar vermeleri amacıyla boyamalar, tebrik kartları öğrenci arkadaşlarımız tarafından yapıldı. Yapılan faaliyetler sonucunda çoğu ağaçla tanışmış, kendi aralarında doğayla alakalı yorumlar yapıyordu.

Her biri biraz daha bilgi edinerek ağaçların da birer canlı olduğunu bilincine vardı, kendilerine anlatılan bilgileri çevrelerindeki insanlara anlatacaklarına ve ağaçları daha fazla koruyacaklarına söz verdi. Artık onlar da ÇEKÜL ailesinin bir parçası oldu.....

İstanbul'da farklı iklimler de buluşur

Kıtaları ve kültürleri buluşturan, onları harmanlayan ve bütün bu zenginlikleriyle bir çekim merkezi oluşturan küçücük bir kara parçasıdır İstanbul. Fakat doğasıyla, coğrafi konumuyla ve ağaçlarıyla da başka bir güzellik taşır. İstanbul, öyle bir geçiş noktasında yer almış ki, bir yandan Akdeniz, bir yandan Karadeniz ve diğer yandan da az da olsa karasal iklimin çakıştığı yer olmuştur iklim açısından. Tarihsel gelişimi içinde çok farklı kültürleri ve kıtaları birleştiren İstanbul, farklı iklimleri de birleştirmiştir. Bu farklılık, çok farklı ağaç türlerinin bir arada ya da birbirine yakın alanlarda yaşamasına olanak sağlamıştır.

İstanbul'un ağaçlarını görmek için dilerseviz bir yolculuğa çıkalım; Karadeniz'den başlayarak, güneye, Adalar'a doğru, İstanbul Boğazi'nden geçerek...

Kuzeyde, hırçın rüzgârlara ve rüzgârın getirdiği tuzlu su damlacıklarına karşı büyük bir direnç kazanmış fakat boylanamayan makilikleri görürüz Karadeniz sahillerinde. Hemen devamında ise Karadeniz'in nemli

koşullarına uyum sağlamış yapraklı bir orman karşılar bizi. Değişik meşe türleri, doğu kayını, Anadolu kestanesi, ova karaağacı, dişbudak, ıhlamur, akçaağaç, gürgen ağaçlarından oluşan nemli bir ormanla sınırdır İstanbul. Ne yazık ki, 3. köprü tartışmalarının yine alevlendiği bu günlerde, bu güzelim ormanı çok büyük tehlikeler beklemektedir; temiz hava yerini kirli havaya bırakacak, su kaynakları zarar görecektir ve orman da doğallığını yitirecektir. Zaten piknik baskısı altında olan ormanlarda her geçen gün yeni tesisler yapılmakta ve yavaş yavaş doğallığını yitirmektedir. Yeni köprü ile bu süreç çok daha hızlı gerçekleşecektir.

Biz yolculuğumuza İstanbul Boğazi'nden devam edelim.

Karadeniz'in serin rüzgârlarını kıvrımları arasında taşıyan İstanbul Boğazi boyunca ilerledikçe, artık o nemli ormanı geride bırakır, erguvan, sakız ağacı, fıstık çamı, kızılçam, meşe ve yer yer büyük çınarlar arasında, gökyüzünün maviliğine karışmış Boğazi'nin maviliğinden süzülerek güneye doğru yol alır. Artık, Boğazi'nin kuytu koyları dışında, geniş yapraklı ağaçlardan oluşan nemli ormanlar tamamen kaybolur ve yalıların, sarayların ve evlerin bahçelerini süsleyen ağaçlar eşlik eder yolculuğumuza. Aslında İstanbul Boğazi'nin çok eski resimlerine baktığımızda,

Erguvan, sakız ağacı, fıstık çamı, büyük çınarlar arasında, Boğazi'nin maviliğinden süzülerek güneye doğru yol alırız.

sırtlarda sadece makilikler olduğunu görürüz. İnsanlar bir yandan fıstıkçamları, erguvanları, manolyalar gibi ağaçlarla Boğazi'ni süslerken, diğer yandan da kocaman ve çirkin yapılarla olabildiğince çirkinleştirmeye uğraşmaktadırlar. Ne büyük çelişki!

Güneye, Marmara kıyılarına doğru ilerledikçe, sanki Akdeniz Bölgesi'ne gelmiş gibi bu bölgenin asıl ağaçları olan kızılçamlar ve onlara eşlik eden makilikler karşılar bizi. Nem biraz daha düşmüş, sıcaklık daha yüksek ve artık palmiyelerin de yetişebildiği bir ortam vardır İstanbul'un güneyinde. İstanbul'da elbette sadece bu ağaçlar yetişmiyor. Kızılçam, fıstık çamı, erguvan, sakız ağacı, çınar, çitlembik, meşe, gürgen, ıhlamur, akasya, akçaağaç, karaağaç, kayın, atkestanesi, dişbudak gibi ağaçlar ilk göze çarpan ağaçlardır. Fakat bunlar dışında yüzlerce değişik ağaç, çalı ve otsu bitkiler yetişmektedir. Örneğin Belgrad Ormanı'nda 450'den fazla değişik bitki türü vardır. İstanbul'a özgü endemik bitkiler yanında, adının verildiği bitkiler bulunmaktadır (Ranunculus costantinopolitanus: İstanbul düğün çiçeği gibi). İstanbul'un doğal ağaçları tarih boyunca insanlar tarafından, ısınmak ve sığınacakları binaları inşa etmek ve gemi yapmak amacıyla kullanılmıştır. Belgrad Ormanı bugün 5.000 ha büyüklüğündedir. Yaklaşık 1000 yıl

önce bu orman, bugünkünün yaklaşık 2 katı idi. İstanbul-Yenikapı'da devam eden kazılarda bulunan gemilerin ağaçları, bu ormanlardan kesilmiş ve çok sayıda ahşap binanın yapımında da yine bu ormandan ağaçlar kullanılmıştır. Ormanlar, bugün de yeni binalar ve yollar yapmak üzere kesilmektedir. Fakat geçmiş ile günümüz arasında önemli bir fark vardır: Geçmişte betonlaşma olmadığı için ormanlar kendini yenileme olanağı bulmuştur; günümüzde ise buna olanak bırakılmamaktadır. O nedenle bugünkü tehlike daha büyük olup, ormanların geri kazanımı hemen hemen imkânsız görünmektedir.

ÇEKÜL'ün tatlı içme suyumuz ve soluduğumuz temiz havanın kaynağı olan ağaçlarımızın hayatımızdaki önemini vurgulamak amacıyla yaptığı eğitimde, çocuklarımıza dünyanın nasıl oluştuğu, ilk bitkiler ve ağaçların ne zaman görüldüğü ve ağaçlarımızı nasıl tanıyacağımız konuları ile ormanların yararlarını anlatma görevini üstlenmiştim. Gözlerindeki o ışıltıyı ve öğrenme isteğini görmek inanılmaz bir mutluluktur; umarım o ışıltı ömür boyu sürer, doğaya ve ağaçlara duydukları o samimi ve gerçek duygular, ileri yaşlarında da devam eder. Umarım bu tür eğitimler olanaklar ölçüsünde daha da yaygınlaştırılabilir.

Prof. Dr. Ünal Akkemik
İ.Ü. Orman Fakültesi Öğretim Üyesi

buldan yaz okulu

Kentler hikâyeleriyle korunmalı

Yeşim DİZDAROĞLU

Buldan Yaz Okulu, İstanbul'da eğitim gören mimar adayları ile Buldanlı çocukları buluşturdu. Üniversite öğrencileri kenti, kentte yaşayan çocukların hikâyeleriyle tanıdılar.

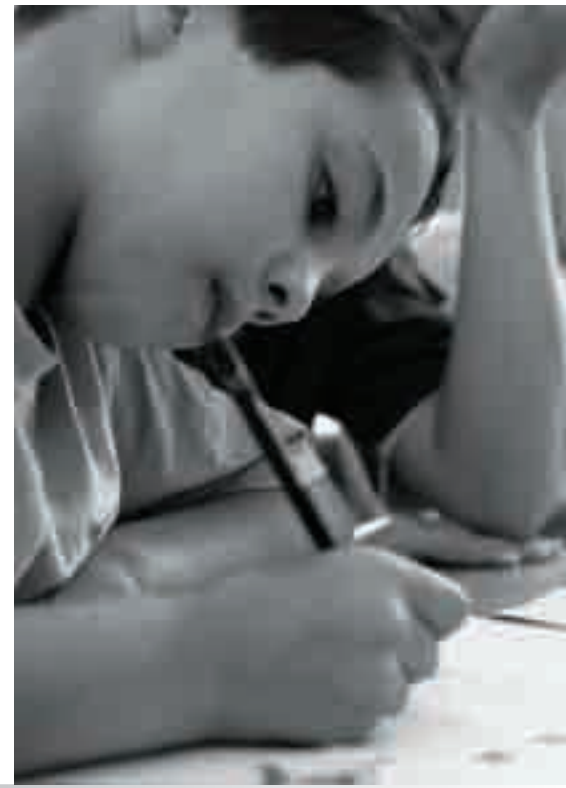

Kilittaş / buldan yaz okulu

Geleneksel kültürün genç kuşaklara aktarılması, kent dokusunun korunması, el emeği göz nuru sanatların yaşatılması... ÇEKÜL Vakfı'nın uzun yıllardır Anadolu kentlerinde yaptığı çalışmalarda olduğu gibi Temmuz 2009'da Buldan'da gerçekleştirdiği yaz okulunda da amaç aynıydı. Yerel değerleri korumanın önemi ve kentlerin doğa ile uyum içerisinde varlıklarını sürdürmeleri gerektiği tekrar vurgulandı. ÇEKÜL'ün hayata geçirdiği her program ve projede olduğu gibi yaz okulunun temelinde de yine "doğa-kültür-insan" vardı.

Denizli Valiliği, Buldan Kaymaklığı, Buldan Belediyesi ve ÇEKÜL Vakfı işbirliği ile yürütülen Buldan'ı Koruma ve Yaşatma Programı kapsamında, 18-29 Temmuz 2009 tarihleri arasında Buldan'da gerçekleştirilen yaz okulu çalışması, Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencileri ile Buldan 4 Eylül İlköğretim Okulu öğrencilerini aynı program çerçevesinde bir araya getirdi. Karşılıklı etkileşim üzerine kurulu, işbirliğine dayalı katılımcı öğrenme yöntemleriyle hazırlanan eğitim, ÇEKÜL ekibinin ve Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi öğretim üyeleri Dr. Mehmet Bengü Uluengin ve Sinan Polvan'ın gözetiminde gerçekleştirildi. Yaz okulunda, üniversite öğrencileri kenti sadece mimari açıdan değil sosyal ve kültürel anlamda tanıma olanağı buldular. Buldanlı çocuklar da abla ve ağabeylerinden mimari kavramları öğrendiler, eskiz ve rölöve çalışmalarına katıldılar.

Buldanlı çocuklar heyecanla, altında oyun oynamayı sevdiği çınar ağacını, üzerinde koştukları Arnavut kaldırımlarını anlattılar.

Dokuma tezgâhlarının huzur veren sesi

Yüksek Mimar Kayhan Çakanel ile Buldan'da bir yaz okulu gerçekleştirmek konusunda ÇEKÜL'de yaptığımız ilk sohbetin üzerinden 3 ay geçmişti. Bahçeşehir Üniversitesi'nden Bengü Uluengin tarafından yapılan ilk çağrıdan sonra 16 mimarlık öğrencisi ÇEKÜL'e gelmiş, projenin içeriğini öğrenmek için can kulağıyla anlatacaklarımızı bekliyordu. Üzerinden defalarca kez geçtiğimiz Buldan Yaz Okulu programını en sonunda onlarla paylaşacağımız için mutluyduk. Buldan'ı mimarlık öğrencileriyle birlikte keşfetmek için sabırsızlanıyorduk.

Nihayet 18 Temmuz'da Denizli Otogan'ında Buldan Belediyesi tarafından bizim için tahsis edilen otobüse binip Buldan'a doğru yol aldık. Kısa yolculuğumuz, Pamukkale Öğrenci Yurdu Müdürü Özcan Durusoy'un kişisel çabalarıyla düzenlediği, çiçekler ve meyve ağaçlarıyla dolu Pamukkale Öğrenci Yurdu'nun bahçesinin kapısında son buldu. Sonradan bu güzel bahçe, yaz okulu boyunca akşam sohbetlerinin yapıldığı ve ekibin çevrede yapılan düğünlere halaylarıyla eşlik edeceği ortak mekân olacaktı.

Yurtta bizleri karşılayan Buldan Kaymakamı Ahmet Erdoğan, Buldan Belediye Başkan Vekili Musa Yurdasever, Pamukkale Öğrenci Yurdu Müdürü Özcan Durusoy, Yüksek Mimar Kayhan Çakanel ve Belediye Proje Ekibi ile birlikte güzel bir sohbetten sonra kentte hızlı bir tura çıktık.

Kilittaşı/buldan yaz okulu

Her ne kadar eğitimci olarak gelmiş olsam da Buldan'da kendimi bir öğrenci gibi hissediyor, geleneksel mimarisıyla tanışmak, yeni hikâyeler dinlemek için sabırsızlanıyordum. Sokaklarında yürümeye başladığımız anda bambaşka bir yaşam alanının içine girdiğimizi hissettik. İki yanımızdan yükselen mavi, beyaz, yeşil kireçle boyanmış tek ya da iki katlı cumbalı ahşap ve kâğır evlerin arasında nefesimizi tutup ayaklarımızın ucuna basarak yürümeye çalıştık. Sanki çok ses çıkarırsak birden uyanıp kendimizi Beşiktaş Meydanı'nda kalabalığın içine buluveririz diye korktuk belki de...

Buldan proje ekibinden Deniz, bizlere Dokuma Pazarı Caddesi, Beyler ve Zehrenti Sokak'ta rölöve çalışmalarının yapılacağı evleri gösterirken, kimi öğrenciler fotoğraf

çekmek için girdikleri evlerin avlularında onlara ikram edilen ekşi korukların tadına bakıyor kimi-leri de evlerin cumbalarında sedire oturmuş, lokum eşliğinde teyzelerle sohbet ediyorlardı. Ben ise hangi açıdan, hangi evin, hangi sokağın eskizini yapabilirim diye planlar yapıyor, notlar alıyordum. Sokaktan sokağa heyecanla yaptığımız yürüyüşlerde bizlere eşlik eden dokuma tezgâhlarının ritmik sesi, Buldan'ı görsel bir peyzaj olmaktan öte-

ye taşıdı. Yaz okulu boyunca eskiz yaparken, rölöve alırken ya da Buldanlı çocuklarla yaptığımız eğitim gezilerinde, dokuma tezgâhlarının hamarat ve coşkulu sesleri bizlere eşlik etti. Kentte geçirdiğimiz süre boyunca bizleri huzurlu yapan galiba bu dokuma tezgâhlarının sesiydi. Sürekliliğin yaşamla iç içe olması, üretilenin tekrar yaşama karışması ve devam etmesi... Belki de büyük kentlerde yaşamı zor kılan, üretimin, insan ve doğa ilişkisinden hoyratça koparılmış olmasıdır. Buldan'da dokuma tezgâhlarının sesini bir an için duymamak, internete bağımlı kent insanının elektrik kesintisi yaşaması gibi bir şey aslında... Önemli bir farkla: El dokuma tezgâhları elektrik olmasa da çalışır...

Tanımadan, koruyamazsın

Rölöve çalışmalarının yanı sıra geleneksel yaşam kültürünün bir parçası olan dokumacılığın devam ettiği Buldan'ı tanımak, geçirdiği evreleri anlamak, kentsel dokusunun arkasında ona can veren kültürel zenginliğinin önemini kavramak yaz okulu programı kapsamında mimarlık öğrencilerine aktarılmak istenen konulardı. ÇEKÜL'ün her zaman önemle üzerinde durduğu doğa-kültür-insan ilişkisinin öğrenciler tarafından kavranmasını ve teknik çizimlerle yaklaştıkları evleri nefes alıp veren birer varlık olarak görebilmelerini hedeflemiştik. Böyle de yaptık. Öğrenciler, hocaları Bengü Uluengin yönetiminde gruplara ayrıldı ve her grup rölöve çalışmaları ve fikir projeleri yapacakları evlere, sokaklara dağıldı. Sadece çizim yapmadılar; Yukarı Park'ta Buldan'ın yaşlılarıyla asmalarn altında sohbet ettiler; Buldan'ın geleceğini, ekonomik ve sosyal yapıdaki değişimleri, dertlerini, hikâyelerini dinlediler. Mimar adaylarının Buldanlılarla yaptıkları sohbetlerden edindikleri bilgiler, kente bakışlarında değişime sebep oldu. Buldan'ı daha iyi tanımaya gayret ettiler. Çünkü 100 yıllık bir yapıyı sadece ölçüp biçerek koruyamayız, hikayelerini de bilmek gerekir. Buldan'da mimar aday öğrencilerin yerel değerlere bakışındaki değişim ve eğitimde fark yaratan nokta işte bu yaklaşımdı: Tanımadan, koruyamazsın!

Dokumacılık zor durumda

“Buldan'da dokumacılık kent tarihi kadar eskidir. 1500 yıl öncesine ait tezgah ağırlıkları bulundu... Eskiden her evin dokuma tezgâhı vardı, şimdi tek tük kaldı, o da bitmek üzere...” diyor bakkal Bekir amca... 1950'den beri zorluklara inat dokumacılığa devam eden Mustafa amca ise buhranlı dönemlerde Buldan'ın sokaklarında tezgâhların nasıl kırılıp yakacak için kullanıldığını, kırık yıllık dokuma ustalarının fabrikalarda işçi olarak çalışmaya başladıklarını anlatıyor: “El yapımı tezgâhların baltalarla parçalanırken çıkarttığı sesler hâlâ kulaklarımda. Ben kıyıp babamdan bana kalan tezgâhımı hurdacıya veremedim. Mesleğime eşim ve çocuklarımla birlikte devam ettim. Ekmeğimizi hâlâ dokuma tezgâhımızla kazanıyoruz.” 77 yaşındaki Mustafa amca ve eşi, Buldan'da turizmin geliştirilmesi projesi kapsamında evlerini pansiyona dönüştürmeye razı olmuşlar. Biraz şaşkınlara ama turistlerin alt kattaki dokuma tezgâhında oturup dokuma yapmayı öğreneceklerini hayal etmek onları sevindiriyor.

Kilit taşı / buldan yaz okulu

Yüksek Mimar-Restoratör Y. Metin Keskin, atölye çalışmasında öğrencilere eskiz ve suluboya tekniklerini gösterdi.

Sevdikleri çınar ağacı...

Mimarlık öğrencilerini ilköğretim öğrencileriyle buluşturmak, hem eğitim hem de kültürel mirasın korunması açısından çok farklı açılımlar sağlıyor. Bunun en güzel sonuçları Buldan'da görüldü. Üniversite öğrencileri rölöve ve kent meydanı tasarımı, eskiz çalışmaları, fikir projeleri, arkeolojik alan gezileri gibi etkinliklerin yanı sıra Buldan'da ÇEKÜL ekibinin, 4 Eylül İlköğretim Okulu öğrencileriyle yürüttüğü Kültür Elçileri çalışmalarına da katıldılar. Buldanlı Kültür Elçileri de "Kent'in Mimari Özellikleri" oturumunda mimarlık, koruma ve restorasyon; Buldan'ın mimari özellikleri, yapılarda kullanılan malzemeler, motif ve süslemeler konularını mimar adaylarıyla tartıştılar. Aynı zamanda çocuklar üniversiteli abla ve ağabeylerine heyecanla kentlerini anlattılar: Sokaklarını, altında oyun oynamayı sevdikleri çınar ağacını, üzerinde koştukları Amavut kaldırımlarını... Mimarlık öğrencileri de Buldanlı çocuklara ahşap ve kâgir yapılardan, mimari üsluplardan söz ettiler. İki farklı yaş grubu da bu bilgileri, bir kitapta ya da sınıfta bulamayacaklarının hissetti, bunun heyecanını yaşadı.

Buldan Yaz Okulu'nun en yaratıcı çalışmalarından biri ÇEKÜL Yüksek Danışma Kurulu Üyesi Yüksek Mimar-Restoratör Y. Metin Keskin'in, öğrencilere eskiz ve suluboya tekniklerini gösterdiği atölye çalışması oldu. Yaz okulu boyunca Buldanlılarla bire bir iletişim kurma fırsatı bulan öğrenciler, bir kent meydanı tasarlamının, ancak orada yaşayanları dinleyerek mümkün olacağı bilinciyle başladılar çalışmaya... Kendini korumayı başarmış, üreten bir Anadolu kenti Buldan'ın hâlâ özgün dokusunu koruyan mimarisi de işlerini kolaylaştırdı. Bunların bilinciyle yapılan bu eğitimde, öğrenciler fikir projeleri üretecekleri kente yaklaşırken nelere dikkat edilmesi gerektiğini kavramış oldular. Kentte yaşayanların ihtiyaçlarını ve işlevselliği göz önünde tuttular. Buldan Yaz Okulu çalışması ile çocuklar, üniversite öğrencileri, projede yer alan herkes ve biz eğitimciler, doğa-insan ilişkisinin üretime yansıdığı bu kentin korunması için aynı duyarlılığa ve çözümlere ulaşabileceğimizi gördük. Yaz okulunun sonuçları, eğitim aracılığıyla farklı kuşakların birbirini daha iyi anladığını ve doğal-kültürel mirasın ortak akıllı oluşturarak korunması gerektiğini bir kez daha kanıtladı. ÇEKÜL'ün yıllardır söylediği gibi...

Kilittaşı/buldan yaz okulu

Buldan Yaz Okulu'nda hem belediyenin işine yarayacak çizim ve fikir projeleri elde ettik hem de öğrenciler gerçek yaşam koşullarında nasıl çalışıldığı konusunda çok değerli deneyimler kazandılar.

On üç gün boyunca gerçek dünyada...

Dr. Mehmet Bengü ULUENGİN

Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi

"İnternet var mı?" diye sordu genç kız çekingen bir tavırla. "Evet, yurdumuzda kablolu internet var" diye yanıt verdi yurt müdürü. Bir anda sevinç çığlıkları yükseldi! On dört Bahçeşehir Üniversitesi öğrencisi, Buldan'da kalacakları yaklaşık iki hafta boyunca yurt odalarından internete bağlanabileceklerdi! Müdür yurt hakkında bilgi verirken, yurttan çıkan yemeklerin "lüks lokanta" kalitesinde olduğunu söylediğinde dahi bu kadar sevinmemişlerdi. Benim kafamdaysa başka düşünceler vardı. Hayatları bu kadar sanal dünyaya gömülü bir grup öğrenci, on üç gün boyunca "gerçek dünya"da ne yapacaklardı? Buldan'ı Koruma ve Yaşatma Programı kapsamında Buldan'a gelmiştik: On dört mimarlık öğrencisi ve ben, hocaları... Amacımız Buldan'ın tarihi dokusunun korunması ve kentlilik bilincinin gelişmesi yönünde belediyeye yardım etmek, somut öneriler getirmek ve rölöve çalışmaları yapmaktı. Ayrıca ÇEKÜL Vakfı'nın Kültür Elçileri programı kapsamında 4 Eylül İlköğretim Okulu öğrencileriyle ortak çalışmalar yürütecek, onları kültürel miras ve mimari koruma konularında bilinçlendirmeye çalışacaktık. Az zamanda çok iş...

Gündüz ölçüm, akşam çizim yaptılar

Gerçekten de, programı ilk gördüğümde, "hepsini yapmamız mümkün değil" diye düşünmüştüm. Ama öğrencilerin motive olduklarında ne kadar ciddi çalışabildiklerini bu yaz okulunda bir kez daha deneyimledik. Beklentiler yüksek tutulduğunda, öğrenciler de bu beklentileri yerine getirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Üstelik böyle baskı altında iyi performans sergilediklerinde, kendilerine olan güvenleri de artıyor. Rölöve çalışmaları zorluklarla doluydu... Rölövesini çıkartacağımız evler oldukça harap, büyük evlerdi... Diğer yandan, öğrencilerden bazıları daha önce hiç ciddi rölöve çalışması yapmamıştı. Tüm bu sorunların üstesinden nasıl gelecektik?

Yaz okulu sırasında gerçekleştirilen en uzun-soluklu çalışma, rölöve çalışmasıydı. Bazı kesintilerle on günlük süreye yayılan bu çalışma, sanırım öğrenciler için de en eğitici etkinlik oldu. Daha az tecrübeli öğrencilerden verim alabilmek için, grupları mümkün

Kilittaş /buldan yaz okulu

olduğunca kanşık tuttuk. Yani her gruba bir veya iki tecrübeli öğrenci ve yanlarına iki-üç tecrübesiz öğrenci verdik. Böylece tecrübeli öğrenciler grup lideri oldular ve arkadaşlarını organize ettiler. İşimizi kolaylaştıran bir diğer husus, Bahçeşehir Üniversitesi'nin sağladığı yüksek teknoloji ölçüm aygıtları oldu. Öğrenciler gündüz ölçüm yapıp, akşamları yurttaki çizim yapıyordu. Neredeyse tüm öğrenciler yanlarında dizüstü bilgisayarlarını getirmişlerdi. Böylece herkes çizim yapabiliyor, canı sıkılan MSN'e girip İstanbul'daki (veya diğer şehirlerdeki) arkadaşlarıyla "chat" edebiliyordu. Ama her zaman "evdeki hesap çarşıya uymuyor" daha doğrusu "evdeki ölçü" çizime oturmuyordu. Öğrenciler çözümü, bilgisayarlarını ölçü yaptıkları evlere götürerek, "yerinde çizim" yapmakta buldular. Bu şekilde, tecrübesiz sayılabilecek bir ekiple, hem de çok kısa sürede başarılı rölöve çizimleri gerçekleştirdik. Hem sonuçta belediyenin işine yarayacak çizim ve fikir projeleri elde ettik hem de öğrencilere önemli deneyimler kazandırdık. Öğrenciler gerçek yaşam koşullarında nasıl çalışıldığı konusunda çok değerli deneyimler kazandılar...

Büyüyünce mimar olacaklar

Rölöve çalışmasına ara vermemizi gerektiren ilk etkinlik, Kültür Elçileri programına katılan ilköğretim öğrencileriyle yapılan ortak çalışma oldu. Bu konudaki tecrübesiyle Yeşim Dizdaroğlu, minik "Kültür Elçileri"ni mimar ağabey ve ablanıyla kaynaştıracak etkinlikler düzenledi; daha sonra iyice kaynaşan öğrencilerle, kültürel miras, kent tarihi ve mimarlık üzerine sohbetler gerçekleştirildi. Günün sonuna gelindiğinde cep telefonu ve e-posta adresleri alınıp veriliyor; ileride meslek olarak mimarlığı seçecek kültür

elçisi sayısı, katılımcıların %100'üne yaklaşımaya başlıyordu. Daha sonraki çalışmalar sırasında Kültür Elçileri, Bahçeşehir öğrencilerini yakından takip edecek, rölöve aldıkları evlere gidip çalışmaları izleyeceklerdi...

Programımızda bazı günlük geziler de vardı. Bunlardan ilki, Laoedikya Antik Kenti kazı alanı ve Pamukkale'ye yapılan ziyaret oldu. Sabah erken saatlerde Laodikeia'ya gidildi ve Prof. Dr. Celal Şimşek'nin önderliğini yaptığı kazı ekibiyle birlikte kahvaltı edildi. Ardından öğrenciler büyük bir ilgiyle kazı alanını gezdiler; Celal Hoca'nın ilgi çekici anlatımıyla kendilerini 2000 sene önceki yaşantının içinde buldular.

İplik masurasından kent mobilyası

Tekrar Buldan'a dönüldüğünde rölöve yaptıkları evler onları bekliyordu. Evlerden bir-iki gün uzakta kalmak, onlara yeni bir şevk vermişti. Dört kolla işe sanıldılar ve daha da hızlı bir tempoyla rölöve çıkartmaya başladılar... Daha sonra yaz okulunun başka bir safhasına geçildi. Belediye, BELSAM Binası olarak anılan bir binadan oluşan yapı adasını te-

Kilittaşı/buldan yaz okulu

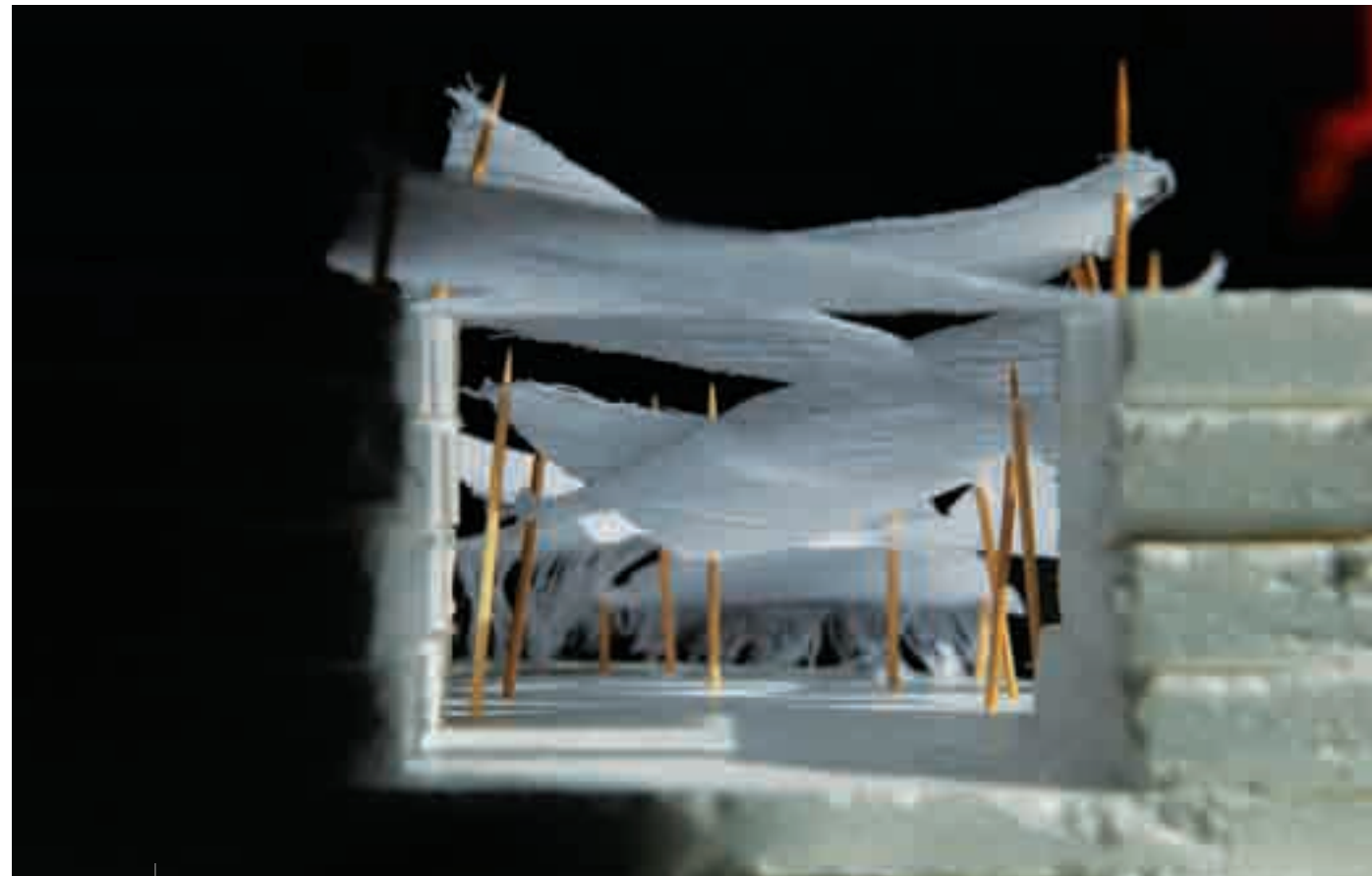
mizleyerek, bitişindeki meydana katmak istiyordu. BELSAM, aslında Buldan ekonomisinin bel kemiği olan dokuma sanatını yaşatmak ve geliştirmek için kurulmuş bir merkezdi. Ancak orada bulunduğumuz kısa sürede anlama imkânı bulamadığımız sebeplerden ötürü artık işlevsel olmadığı düşünülüyordu. 24 Temmuz'da aramıza katılan ÇEKÜL gönüllüsü Yüksek Mimar Metin Keskin'in de katkılarıyla, BELSAM çevre düzenleme çalışmalarına başlandı. Öğrenciler üç gruba ayrıldılar ve işe, belediyenin aldığı kararı sorgulayarak başladılar. Yaptıkları analizler sonucunda bazı gruplar, BELSAM'ın kaldırılmasının olumlu olmayacağı ve korunması gerektiği görüşüne vardılar. Bu gruplar mevcut meydana korudular ve daha da işlevsel hale getirmeye çalıştılar. Diğer gruplar BELSAM binasının kaldırılmasına olumlu bakarken, bu binanın işlevini meydana yapılacak bazı düzenlemelerle devam ettirmeye çalıştılar. Ne de olsa dokuma (artık eski önemini kaybetmiş olsa da) Buldan için çok önemli bir gelenek. Bu öğrenciler, meydana Buldan dokuması kumaşlarla donatmaktan kullanılmış iplik masuralarından kent mobilyaları yapımına kadar çeşitli öneriler getirdiler. Çalışmalar sırasında bir suluboya ustası olan Metin Keskin öğrencilere sunum konusunda değerli bilgiler verdi. Gündüz çalışılıyor, akşamları yurttaki günün değerlendirilmesi yapılıyor, getirilen tasarım önerileri tartışılıyordu. BELSAM'ın bulunduğu meydan için hazırladıkları kentsel tasarım projeleri de Buldan'da farklı fikirlerin tartışıldığı bir ortam yarattı.

Tavas'ın tahinli pidesi

İkinci gezimizde, Denizli'nin bir diğer ilçesi olan Tavas'a gidip buradaki eşsiz güzellikteki bağ evlerini gezme şansı bulduk. Ama önce, bizim için özel yapılan kır pidelerini mideye indirdik. Ben tahinli pideyi ilk kez Tavas'ta yedim. Tekrar yemek için bir daha

Tavas'a giderim. Gezimiz sonrasında Tavas Belediye Başkanı Dr. Mehmet Karabay ile keyifli bir çay içtik ve tekrar otobüsümüze bindik. Bu sefer yolculuk Afrodisias Antik Kenti'ne... Afrodisias'ta yorucu ama keyifli bir gezi yaptık. Gezimizin ardından (henüz açılmamış olsa da) özel izinle Mimar Cengiz Bektaş'ın tasarladığı müze binasını gezdik ve sonra, hayli bitkin vaziyette, otobüsümüze doluşup Buldan yolunu tuttuk. 29 Temmuz'a gelindiğinde sergi günü geldi çattı. Bir önceki gece ve 29 Temmuz sabahı yoğun bir çalışma sonucu rölöve çizimleri tamamlandı, meydan tasarımına yönelik eskiz çalışmaları ve maketler bitirildi. Saat 14.00 olduğunda 4 Eylül İlköğretim Okulu'nda hem Kültür Elçileri'nin hem de üniversite öğrencilerinin çalışmalarını içeren bir sergi açıldı.

Buldan Yaz Okulu'nun kazanımları ne oldu? Tarihe baktığımızda, ekonomik yaşamını bitirip terk edilen birçok kent olduğunu görürüz. Günümüzde kent ekonomileri nadiren tek bir faaliyet alanına veya ticaret koluna dayandığından, kentlerin tümünden ölümleri söz konusu olmuyor, ancak yine de "ekonomik yaşam damarları kopan" kentler, çok zorlu bir döneme girebiliyor. Buldan bunlara iyi bir örnek. Buldan Yaz Okulu sayesinde öğrenciler, ekonomik koşulların değişimiyle kendine yeni yollar arayan bir kentin geçirdiği sancılı süreçlere birinci elden tanık oldular ve bu sürece küçük de olsa etki etme şansını yakaladılar. Bu gerçekten önemli bir kazanım. Ayrıca mesleklerini gerçek hayatta icra etmenin nasıl bir şey olduğu hakkında deneyim edindiler. Yerel yönetim açısından ise sorunlara farklı bir perspektiften bakılması, çözümler bulunması açısından çok önemli...

Onlarca Buldan hazır bekliyor

Toplumsal bellek yitimini önlemek için en geçerli yol, gençlerin koruma bilincine sahip, somut ve soyut miraslarının farkında olan, geçmiş değerlerini yaşatan ve geleceğe aktaran bireyler olarak yetiştirilmesidir.

Mimarlık ya da mimari tasarım, aslında bir "sentez" sanatıdır. Tasarımcı, o ana kadar belleğinde biriktirdiği teknik ve görsel verileri estetik arayışıyla sentezleyerek ürünü veya yapıyı tasarlar. Meslek eğitiminin verildiği kurumların, yani üniversitelerin, kısıtlı eğitim süresinde kişiyi donanımlı bir tasarımcı olarak yetiştirmeleri ütopyik bir beklentidir; üniversite, eğitim sürecinde kişinin kendisini bu yolda eğitmesi için gerekli olan altyapıyı oluşturur; temel mesleki bilgileri verir ve daha fazla bilgiye ulaşmak

için gerek duyulan araştırma yöntemlerini öğretir. Eğitim, ancak uygulama ile desteklendiği zaman asıl amacına ulaşır.

Üzerinde yaşadığımız Anadolu topraklarında neolitik çağdan beri yerleşmiş ve gelişmiş olan çeşitli uygarlıklar, geride bıraktıkları izleri ile sanat ve bilim insanlarına dünyanın çok ender bölgelerinde eşine rastlanabilecek bir kültür belleği sunmaktadır. Bu bereketli coğrafyadan geçmiş olan her toplum, kendinden önceki toplumların verileriyle zengin kültür sentezleri oluşturmuştur.

Günümüzde "globalleşme" olarak nitelenen süreçte diğer toplumlar gibi bizim toplumumuz da değer yargılarının değişmesiyle kendi özüne yabancılaşmakta, geçmişle bağları zayıflayan nesiller sahip oldukları kültürü oluşturan öğeleri unutmaktadır. Bu toplumsal bellek yitimini önlemek için en geçerli yol, eğitim çağındaki gençlerin koruma bilincine sahip, somut ve soyut miraslarının farkında olan, geçmiş

Buldan'da yapılan çalışmalar, sivil toplum örgütü, okul ve yerel yönetim işbirliğinin önemli bir örneği olmuştur. Bu örneği geliştirip yaygınlaştırmak da elimizdedir.

değerlerini yaşatan ve geleceğe aktaran duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesidir.

ÇEKÜL'ün Denizli-Buldan'da düzenlediği Yaz Okulu'na katılan Bahçeşehir Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi öğrencileri, geçmişin ve geleneklerin kısmen de olsa hâlâ yaşatıldığı bir kentsel dokuda, geçmişin adeta canlı tanıkları olan, hem maddi, hem de manevi değerlere sahip yapılarda, koruma yolunda önemli bir adım olan rölöve çalışmalarında bulundular. Bu çalışmalara ek olarak yakın çevredeki Laodikeia, Hierapolis, Afrodisias antik kentlerini ve Tavas ilçesindeki bağ evlerini gezen öğrenciler bol bol fotoğraf çekip eskiz yapma imkânı da buldular. Rölöve çalışması yapılan konaklarda yaşayan kişilerle edilen sohbetler, komşu hane sakinlerinin ikramları ve yerel halkın ilgisi de keyifli anılar bıraktı. Atölye sürecinde yaşadıkları deneyim, öğrencilere üniversite eğitimlerini uygulama ile somutlaştırma ve belleklerini yeni verilerle zenginleştirme

olanağını sundu. Buldan Yaz Atölyesi, birçok yönde başarılı olduğunu yakın zamanda kanıtlayacak; mimarlık öğrencilerinin çalışmalarını izleme şansını bulan ve mimarlık mesleğinden etkilendiklerini dile getiren ilköğretim çağındaki yerel kültür elçilerinin belki de bazıları, ileride kendi bölgelerini, geçmişe saygıyı unutmadan yapılandıracak mimarlar olacaklar. Bu çalışmalara katılan mimarlık öğrencileri, edindikleri deneyim ve paylaştıkları güzel anılar ile diğer öğrenci arkadaşlarına gelecekteki çalışmalara katılmaları için örnek oluşturacaklar ve en önemlisi, yerel yönetimler de üniversitelerin itici gücünü arkalarına alarak daha kısa zamanda, daha çok projeyi hayata geçirecekler.

Buldan'da yapılan çalışmalar, sivil toplum örgütü, okul ve yerel yönetim işbirliğinin önemli bir örneği olmuştur. Bu örneği geliştirip yaygınlaştırmak da elimizdedir: Türkiye topraklarında onlarca Buldan hazır beklemektedir.

Eğitimlere katılan ğrenciler

Kültür Elçileri

Ahlat: Özlem Turan, Hülya Kartal, Bahar Savun, Zeynep Kayacı, Garip Yabansu, Büşra Gökkaya, Harun Başkent, zgr Elmas, Simanur İşler, Esra Sezgin, Gamze Akbudak, lk İffet Ađđn, Eda Nur Tu, Sümeyra Pirhanasoğlu, Nurullah Tıraşçı, Fatmanur Canevi, Ferhat Demirtaş, Kader Glta, Őewal Kızılkkaya

Alanya: Didem zkan, Atakan Yılmaz, Serdar Akın, Hamza Türkkaya, Hamza ağşar, Gülten Ulupınar, Ahmet Yılmaz, İsa Yılmaz, Sinem Yılmaz, Büşra Katmış, Betül Görse, Mevlt Akbaş, Kadriye Kaya, Hilal Sak, Beyza Akkaya, Melike Güzel, Burcu Tka, Kürşat Turan, Kadir elik, mer ağşar, İrem Hatun Demir, Hasan Karataş

Adıyaman: Ahmet Sankaya, Mervegl Tüken, Yunus Emre Demir, Yunus Sönmez, Ahmet Kılınç, Ahmet Hüsrev elik, Elif Uçurum, Edanur Geyik, Muhammed Fehmi Kılıç, Gülay Erol, Furkan Karakuş, Mehmet Ali Demir, Fatih elik, Hatice Fırat, Edibe Kübra elik, Gamze Berfin Karadağ, Sevgi Akman, Ebru Doğan, Gizem ztrk, Yusuf Adalı

Avanos: Bakiye Çelebi, Utku Tıpırdamaz, Elif Servet Yılmaz, Emrah Yetişen, Bayram Yalçın, Elif Aydın, Muhammed akır, Seval Eravcı, lgen Topçu, İlayda Büşra Kurt, Rabia Miray Yıldırım, Ahmet Güngör, İlker Aydoğan, Serdar Orman, Görkem Kılıç, Gülçin Tok, Ahmet Kürşat Türkmenoğlu, Berfin Taşdemir, Battal Eren Sivri, Mehmet Ali Topçu, Fatma Rümeysa Çoruk, Simav Rüveyda Çelebi, Dilasa Cingi

Bergama: Arzu oban, Aslı etinyılmaz, Burçin alışkaner, Canan Karaca, Emine Baybuğ, Fatma ren, Fevzi Acar, Gülsüm Alphan, Halil İbrahim Uysal, İlker Kaya, İsmail Koparı, Mehmet Kartal, Mert Őengül, Merve Yıldırım, Muhammed Erol, Mustafa Can Kartal, Nejla Yılmaz, Nurcan Keskin, Oğn Yılmaz, Oğuzhan Gün, Samet Demir, Saniye Girgin, Serhat Tağay, Sıdka Karaduman, Simge Őenkahya, Umutcan Sankaya

Giresun: Zeynep Dizdar, Kudret Aydın, Hürmüz Büşra Türk, Betül etin, Burcu Yılmaz, Bernin Karakaya, Ahmetcan Demirkılıç, Zeynep ıtlak, Büşra ak, Yusuf Akdoğan, Pınar Atar, Erdi ıtlak, Musa Can Abbasoğlu, Utku Toygan Bektaşoğlu, Cansu ztrk, Yağızhan Boztepe, Burak Grel, Deniz ezmiş, Hasan Can zkan, Oğuzhan Aydın

Osmangazi: Ayşe Beypars, Nazlı Baytekin, Esra Uçar, Rıza Őahinkaya, Dilara Elif Yıldız, Emre Saraç, Simay Ően, Tuğba Kayar, Esra Acun, Ceren Konu, Fulya Gökçeler, İbrahim Karadeniz, Talha Biçer, Derya Yıldırım, Salih Őahin, Hilal Gökçeler, Seray Gökđöz, Nevzat Trkmene, Kağan Eker, Hakan Bozdemir, Mirkand Ersoy, Hazal zgn

Safranbolu: E. Erva Akdemir, Yaren As, Derya Yavuz, Bedia Akar, Betül Yeşiloğlu, Melek nder, Büşra Biber, Eda Deveci, İrem Erten, Gizem Giray, U. Ufuk Körpe, Eren Kaya, Furkan elik, Enes Aslan, Adem etinaya, Berkay Őahin, İsmail Yalçın, Bahadır zen, Mert Topsoy, Mert elik

Sinop: Melih Kaan zelik, Serhat zyılmaz, Berk Akkuş, Burak Erol, Elif Kara, Emrullah Sivri, Ece Demirtaş, Berkay zberk, Elanur Can z, Mert Yıkıcı, Doğukan Bayraktar, Gökhan Çelebi, Damla Ően, Tuğce Başoğlu, Seray Karaaslan, Zeynep Uzuner, Gizem Peker, Damla Kılıç, Gizem elikkdemir, Ceren Kurt, Seda Kurudağ, Akın Yalman, Uğur Can Aydın, ağla Selen Korkmaz, Onur Aslan, Mehmet Furkan Karabal

Sivas: Mehmet Paşazade, Dilara Dayıoğlu, M. Erhan Arslan, Mnewver Bozkuş, Burak Demir, Batuhan Eti, Seyid mer ınar, Kübranur Deveci, Ebrar Kara, Büşra Bozkaya, Ömer Faruk Saygı, Rukiye Karaca, Yasir Yalçın, Merve Kelkit, zgn An, Beyza Koçak, Onur Güler, Buse Baygl, Eren Kelleci, Halil İbrahim Aktaş

Taşucu: Merve etin, Ümmühan Erınar, Nazmiye Canbey, Kemal Sivri, Ayşe Tuğçe Bozkurt, Gizem Gemolmaz, Sinan redi, Murat Saşmaz, Sezer Akyatan, Asena Kılıç, Ceylan Aslan, İmran Can, Burcu Kaya, Doğan Berk Karakoyun, Őadi Yılmaz, Muzaffer Barut, Hasan Korkut, Gamze Kaptan, Can evirgen

Tekirdağ: Özge Aykın, Sıla İlkyaz Arslan, Mücahit Hüseyin Akyazı, Zeynep Durak, İrem Can, İrem Durmaz, Cihan Ceylan, Meryem Demirci, Ali Ekrem zan, Gkтуđ Bayraktar, Yağız Blce, Cihangir Kıldıran, Atalay Avılar, İrem Altıntaş, Esranur elik, Halil Eralp Kocaş, Alihan Kozan, Doğukan Fındık, Ayşenur Karabulut, Ayşenur Bayan, Mustafa Ocaktan

Trabzon: Aleyna Őiřman, Fatmanur Őemřek, Hasret Kodalak, Ceren Hınız, ağla Sarafoğlu, Sinem Gl Sağlam, Edanur Yılmaz, Damla Yurduseven, Beyzanur Gürman, Aleyna Selen Birincioğlu, Mehmet Selim Akbayraktrk, Miraç Meriç, Ayal, Halil Emre Kırıcı, Ali Konak, Mete Kağan zdemir, Burak Ertürk, Mert Őatır, Safa Murat Kazaz, Alperen Bekar, Mehmet Mert zmen

Van: Sıdar Birlik, Abidin Akbulut, Őeyma Yücel, Muhammed Ali İlhan, zkan Kozak, Tayfur ıntan, Serap Eliş, Dilek Erbay, Necati Yanık, Fatma Kaya, Evin Kiye, Ayetullah Seven, Necla Tekin, Güneş Errs, Medeni Hanya, znur ıftıı, Zeynep Süslü, Mehmet Ali Temizel, Harun Gün, İlyas Yıldırım

Ağaçların Diliyle İstanbul

Feyza Akın, Rümeysa Su Doğan, Berat Akın, Ceyda Nur Tuga, mm Gülsüm Uçar, Ecem Biçer, Burak Yılmaz Tekin, Yasin Bıyıklı, İhsan Eser, Elif Güler, Harun İpek, Arda Sunay, Sena Sancar, Emre Alpat, Seda Arnaz, Tuğçe Günay, Cansu Ayrancı Kadir Dene, M. Saim Utku, Tuğba Teyin, Beyza Kurtoğlu, Kader Tokma, ağla Topçu, Gilman ınar, M.Can ztrk, Süheyl akır, Ahmet Köse, Nevra Kkkalfa, Burak Őiřman, Serra Cunduk, Asım Baysal, Ömer Berke, Ömer Faruk Güneşli, Tank Taşkın

Yapıların Diliyle İstanbul

Tuğba Grgl, Umut elik, Taha Aktaş, Zeynep N. Erus, Ayşeğl Gkter, Aslı Bahar Gl, Merva alkanoğlu, İsmail Orta, Pelin Sin, Merva Acar, Mine Őahin, Zeynep Kutlu, Murat Sekmen, Yunus Seven, zge Alp, Esra Erol

Buldan Yaz Okulu

(İlköğretim ğrencileri) Hüseyin Karaca, Samet zicek, Nazmi Dinçer, Fatih Karaca, Büşra Yeşildağ, Melahat Dağcı, Aslı Demirciler, Sebahat Avcı, Keziban zyurtlu, Oğulcan Kaymak, Ali Can Tosun, M. Salih ztrk, Yakup zyurtlu, B. İzzet Durnal, Seda Togun, Őule Pehlivan, Emre Dönmez, Ali Emsel, Ali Durusoy (niversite ğrencileri) Zehra Soran, Asude Namlı, Gamze Yıldızhan, Ayşeğl Sezegen, Beril Yceğney, Hidayet Softaoğlu, Müge Yalçın, Merve Nur Gnen, Zeynep Betül Sağıroğlu, Őebnem Alevli, Nazlı ncel, Büşra Yeltekin, Gözde Kublay, Serdar Bedir, Deniz Naliş, Fulya Selçuk, Merve Taşpatlatan